

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 2

БЕОГРАД 1933 ГОДИНЕ

КЊИГА 6

LV РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ОДРЖАН 26 ЈУЛА 1933 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

Претседник

Д-Р КОСТА КУМАНУДИ

Потпретседник

Д-Р АВДО ХАСАНБЕГОВИЋ

Секретар

МИЛАН МРАВЉЕ

Присутни су гг. Министри: Министар социјалне политике и народног здравља **Иван Пуцељ**, Министар трговине и индустрије **др. Илија Шуменковић**, Министар шума и рудника **Павао Матица**, Министар иностраних послова **Богољуб Јевтић**, Министар просвете **др. Раденко Станковић**.

ПОЧЕТАК РАДА У 10 ЧАСОВА!

С А Д Р Ж А Ј:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника LIV састанка.

2 — Саопштење о конституисању Одбора: Одбора за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама; Одбора за проучавање законског предлога народних посланика Гавре Милошевића и другова о Југословенском националном храму; и Одбора за проучавање законског предлога народних посланика Милоја Сокића и другова о изменама и допунама Закона о инвалидима;

3 — Саопштење о подношењу извештаја: Одбора за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама; Одбора за проучавање законског предлога народних посланика Гавре Милошевића и другова о Југословенском националном храму;

4 — Саопштење интерпелације народних посланика: Хаџи-Тодора Димитријевића на Министра саобраћаја о про-

дужењу Уговора „А. Д. Радио Београд“, др. Николе Николића и другова на Министра унутрашњих послова о забрани растурања књиге: „Говори народних посланика, Народног сељачког клуба у Скупштини“; Хусеина Кадића на Министра правде о укидању Устава исламске верске заједнице; Светислава Хоћере на Министра финансија о изузимању малопродаваца дувана из Закона о радњама; Бранка Аврамовића на Министра шума и рудника, Министра саобраћаја и Министра војске и морнарице, о раду у руднику угља у Врднику, Срез иришки;

5 — Саопштење одговора Министара на посланичке интерпелације;

6 — Молбе и жалбе;

7 — Разна акта.

Дневни ред: Претрес и усвајање у начелу, појединостама и коначно извештаја Одбора за проучавање законских предлога: О Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске; о Споразуму о стажнијерима између Краљевине Југославије и Републике Француске; о Допунском акту уз Међународну конвенцију

о превозу робе железницом; о Међународној конвенцији о теретним линијама; о Међународном споразуму о бродовима светионицима који се налазе ван одређеног места; о Допунској конвенцији о регулисању трговачких потраживања са Белгиско-Луксенбуршком привредном унијом; о Међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни; о Трговинском аранжману између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске; о Међународној конвенцији за уређење лова на китове; о Споразуму између Краљевине Југославије и Републике Француске о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом; о Конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни хипотекарни кредит; о Споразуму о уређењу трговинског промета са Краљевином Италијом.

Говорници: Известилац Стеван Ђирић, известилац др. Глигорије Тадић, известилац Михаило Живанчевић, Мита Димитријевић, Милутин Станојевић.

Претрес и усвајање у начелу, појединостима и коначно: извештаја Одбора за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији.

Говорници: Известилац Душан Иванчевић, Министар просвете др. Раденко Станковић, Алојзиј Павлич, Витомир Видаковић.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Отвара LV редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник LIV редовне седнице.

Секретар Милан Мравље прочита записник LIV редовне седнице.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Има ли ко какву примедбу на записник? (Нема) Примедаба нема, записник је примљен. Изволите чути конституисање одбора.

Секретар Милан Мравље чита: Одбор за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама, извештава да се конституисао 25 јула т. г. и изабрао за претседника г. Васиља Грђића, за потпретседника г. Јована Андрију и за секретара г. Душана Иванчевића;

Одбор за проучавање законског предлога народних посланика г. г. Гавре Милошевића и другова о Југословенском националном храму, извештава да се конституисао 25 јула т. г. и изабрао за претседника г. др. Стјепа Кнежевића, за потпретседника г. Ловру Петовара и за секретара г. Анту Ковача и г. Хусеина Кадића;

Одбор за проучавање законског предлога народних посланика г. г. Милоја Сокића и другова о изменама и допунама Закона о инвалидима, извештава да се конституисао 25 јула т. г. и изабрао за претседника г. др. Нинка Перића, за потпретседнике г. г. Милована Лазаревића и др. Драгана Краљевића и за секретара г. Милоја Сокића.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Ови се извештаји примају на знање. Изволите чути одборске извештаје.

Секретар Милан Мравље чита: Одбор за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама, подноси Скупштини свој извештај. (Види прилог);

Одбор за проучавање законског предлога на-

родних посланика г. г. Гавре Милошевића и другова о Југословенском националном храму, подноси Скупштини на решење свој извештај. (Види прилог).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Први одборски извештај штампан је и раздат г. г. народним посланицима и стављен на дневни ред данашње седнице. Други одборски извештај штампаће се, раздати г. г. народним посланицима и ставити на дневни ред кад то Народна скупштина одлучи. Изволите чути интерпелације.

Секретар Милан Мравље чита: Г. г. Хаџи-Тодор Димитријевић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра саобраћаја о пројекту уговора „А. Д. Радио -Београд“. (Види прилог);

Г. г. Никола Никић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о забрани растурања књиге „Говори народних посланика Народног сељачког клуба у Скупштини“ (Види прилог);

Г. Хусеин Катић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра правде о укидању Устава исламске верске заједнице (Види прилог);

Г. Светислав Хођера, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра финансија о изузимању малопродаваца дувана из Закона о радњама (Види прилог);

Г. Бранко Аврамовић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра шума и рудника, Министра саобраћаја и Министра војске и морнарице о раду у руднику угља у Врднику, Срез иришки (Види прилог).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Све прочитане интерпелације доставиће се надлежним г. г. Министрима. Изволите чути извештаје г. г. Министара.

Секретар Милан Мравље чита: Г. г. Министар грађевина извештава да ће на интерпелацију народног посланика г. Милика Р. Милутиновића о заузимању земљишта за израду путева у Срезу драгачевском одговорити кад се стави на дневни ред.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Овај се извештај прима на знање. Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар Милан Мравље саопштава молбе: Филипа Раслапчевића, Ивке Лукића, Марка Цемовића, Александра Јовановића, др. Бранка Катурића, Милана Павловића, Ивана Шарад Ивића, Милорада Исаиловића, Јозе Марића, Јозе М. Чолића, Драге Б. Јовановића, Ранисава Ђаковића, Марка Јосиповића, Букана Дракуловића, Саве А. Јакшића и Марије Никифорове.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Све прочитане молбе и жалбе упутиће се Одбору за молбе и жалбе. Изволите чути разна акта.

Секретар Милан Мравље саопштава: Удружења ратних инвалида — Кочевје, Крањ, Љубљана, Ново Место, Преграда, Батина, Пригревци, Марушевац, Ваљево, Сента, Вараждин, Цеље, Загреб, Милоча, Мали Буковац, Имоцки и Трјевац поднесу претставку о изменама и допунама о Инвалидском закону; Удружење трговаца за Срез тимочки — Краљево село подноси резолуцију о опорезивању земљорадничких, набављачких и потрошачких задруга,

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Ова акта примају се на знање.

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је као прва тачка претрес извештаја одбора за проучавање законских предлога:

О Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске;

О Допунском акту уз међународну конвенцију о превозу робе железницом;

О Међународној конвенцији о теретним линијама;

О Међународном споразуму о бродовима светионицима који се налазе ван одређеног места;

О Допунској конвенцији о регулисању трговачких потраживања са Белгијско-Луксембуршком привредном унијом;

О Међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни;

О Трговинском аранжману између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске;

О Међународној конвенцији за уређење лова на китове;

О Споразуму између Краљевине Југославије и Републике Француске о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом;

О Конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни хипотекарни кредит;

О Споразуму о уређењу трговинског промета са Италијом.

Има реч извештач Одбора, народни посланик г. Стеван Ђирић.

Извештач Стеван Ђирић: Господо посланици, познато је целом свету да је чувени француски државник Бријан био тако вешт говорник да је о њему речено да му се да телефонска књига са телефонским бројевима да је прочита и онда би га вредело слушати.

Господо посланици ове међународне конвенције са појединим државама, које пред вама леже, по својој практичној вредности, нема сумње, да су значајне бар толико као телефони, али по својој занимљивости нису много утекле телефонском именику са морем бројева. Ако желите да вам ових свих девет конвенција текствено од речи до речи прочитам онда треба да будете спремни да се баците у једно расположење, не знам ни сам како да га карактеришем, онако да се баците у једно расположење какво сте имали кад сте као ђаци предластивали са напетом пажњом логаритамске таблице да тражите за задане бројеве одговарајуће логаритме са 5 или 6 децимала. Ако желите да прочетете још једанпут кроз то лепо задовољство ми бисмо морали да читаме ове конвенције од речи до речи, а ако желите да то пропустите, нека ми је онда допуштено да ставим један предлог: да вам све те конвенције прикажем у најкраћим потезима у слободној речи и да дискутујемо и гласамо за све конвенције одједанпут а не о једној по једној. Слободан сам такъв предлог ставити и зато што се ни један говорник није пријавио, који би говорио против ових конвенција, те према томе нема никакве ни парламентарне тешкоће да се овај мој предлог прими. *(Душан Живојиновић: Прима се.)* Узмимо да је предлог примљен пошто један г. колега, који је најближи, изјављује да се прима,

и допустите ми да вам укратко прикажем у чему се састоје те међународне конвенције.

Ове међународне конвенције да поделимо у три групе. У прву групу спадају пет међународних конвенција, које су техничке и практичне природе; у другу групу спадају две конвенције, уговори са Француском, који имају углавном социјалну садржину, и, напоследку, у трећу групу долазе две конвенције које имају карактер клиринга а донекле трговачког уговора или трговачког аранжмана.

Да пређем, пет међународних конвенција, које су чисто техничке и практичне природе. Прва конвенција односи се на превоз робе на железницама. Та конвенција склопљена је још 1924 године а ступила у живот 1928 године. Али у овом тренутку кад је ступила у живот, већ су почеле нагле промене у вредности валута тако, да су многи чланови конвенције постали илузорни и због тога је у прелазним одредбама дато право свима силама потписницама да помоћу тарифних одредаба или других мера оне чланове, који су постали илузорни због падања новца, могу изменити. То право је дато на четири године, оно је већ истекло, али како су узроци остали исти шта више оно таласање валута сада је још у већој мери него што је било пре пет година, то је очигледно да ми морамо продужити то право свима силама потписницама да могу тарифним одредбама и другим мерама мењати дотичне чланове ових конвенција, и ви немате господо у овој првој конвенцији ништа друго него да одобрите онај Допунски акт којим се ова права потписницама продужују.

Друга конвенција господо, мислим да доста брзо и лако идем преко свих ових конвенција, односи се на теретне линије, на бродове и њена сврха је да се осигура живот онима који путују на међународним линијама, лађама и који поверавају своја материјална добра тим међународним линијама. Та конвенција поделила је све бродове у класе, класифицирала их је и прецизирала је одредбе како се имајутоварити бродови да се не би догодио какав несрећан случај, да не би пропали људски животи и материјална добра која су тим лађама поверена. Пошто је наравно наша Држава потписала ту конвенцију јер је њена дужност да води рачуна и бригу о сигурности људских живота и материјалних добара својих грађана само се по себи разуме да и ову конвенцију треба примити.

Трећа се конвенција односи на оне бродове који служе као светионици и она је чисто практичне природе. Дотађа се покад кад да такав један брод светионик не може да остане на ономе месту где врши одређену сврху оријентације, него или га природне силе помере или се по потреби пренаша на друго место. У томе тренутку могла би наступити пометња при оријентацији кад такав брод не би носио нарочити знак да се види да он не стоји на оном месту на коме треба да стоји ради оријентације. И у овој конвенцији ништа друго нема него су само прецизирани и прописани знаци какве имају да носе такви бродови у магли и по дану и по ноћи па због практичне природе сасвим је разумљиво да и ову конвенцију морамо примити.

Четврта међународна конвенција односи се на лов на китове. То се ради овако, ако нисте знали,

Онај који иде у лов понесе собом само једну торбу и један дурбин, и ништа више. Кад се појави кит он окрене наопако дурбин и види једнога малога кита, а онда окрене дурбин као што треба и види велику торбу, узме малога кита, метне у велику торбу и иде кући. То господо није написано у овој конвенцији, али како смо ми практични ловци на китове можемо примити и овај рецепт који сам дао, само се не смете забунити да њега изгласате, него имате да изгласате овај рецепт који је у конвенцији и који се односи на то како треба ловити китове да се не уништи ова корисна животиња и како треба лов на китове искористити тако да не остане ни један део неискористићен. Мислим да можете и ову конвенцију примити текстуално како је предложена.

Пета међународна конвенција господо то је једна озбиљна ствар и значи један, иако мали корак, унапред и у израђивању човечанства у једну велику заједницу. Ви знате, господо, да су у стара времена све државе па чак и сви градови имали засебне и најелементарније мере, и сматрало се за велики успех кад је Француска револуција створила неке заједничке мере које су и сви други народи преузели изузев неких Англосаксонских држава које се држе још неких својих старих навика. Ви знате, господо, да се у најновије доба говори и о изједначењу оне најважније мере која би требала да буде заједничка целоме свету, а то је новац. Ја не могу да вам овде предложим једну такву међународну конвенцију, толико далеко отишли још нисмо, али могу да предложим другу једну конвенцију која се односи на анализу оних материја који служе за сточну и људску храну која значи један корак унапред јер се ствара један уједначени поступак за све државе. Другим речима можемо казати: и ту се ствара један хемијски есперанто, један заједнички језик, да се истим формулама обележи количина, маса, температура, запремина, укус, киселост, тежина, притисак као и све друго што се односи на хемијску анализу оних материја које служе за људску и сточну храну. То не само што је практично него то показује и један корак унапред у изградњи целога света у једну општину, јер у техничком погледу свет и није ништа друго него то, али га само треба изградити логичношћу, те да будемо једна велика заједница.

Ову конвенцију можемо примити са радошћу као један корак унапред.

У том погледу, господо, овим сам вам приказао све међународне конвенције, а сада ми допустите да вам прикажем само још две конвенције, два уговора са пријатељском нам државом Француском који су, као што рекох, социјалне природе. Први је уговор о раду и помоћи радницима који иду из једне државе у другу. Ту се говори о свима административним олакшицама о издавању пасоша и исправа које треба такви радници да добију не само у својој држави него и у оној другој у коју одлазе: како ће тамо добити бесплатно визирање пасоша, легализовање исправа и сл. Што је нарочито важно у овој конвенцији, то је да се ти радници који одлазе у ону другу земљу изједначују у свему са националним радницима те земље и то у најважнијим стварима као у погледу висине надница, у социјалном обезбеђењу, у погледу

прављења уговора, у погледу обезбеђења за случај незапослености, болести и изнемоглости. Најпосле, што нарочито пада у очи у овој конвенцији и што треба поздравити то је онај широки дух пријатељства који се, кад је реч о Француској, већ и сам по себи разуме, а по коме се има у виду да се не оштети ни економски развој једне земље ни национални радници друге земље.

Седма конвенција је господо, сличне природе. И она се закључује са Француском и односи се на то како ће узајамно стажијери моћи ићи из једне земље у другу, т. ј. ако ко жели да се усаврши у трговачким или индустријским пословима да може отићи у другу земљу где ће имати прилике за то усавршавање.

Господо, шта је практичан ефекат ових двеју конвенција са Француском? Допустите ми да вам тај ефекат искажем једном народном узречицом, јер се у овим двома конвенцијама стално спомиње она уобичајена дипломатска формула узајамности, т. ј. како ће радници из једне земље и стажијери кад оду у другу земљу имати то и то. Међутим, ми можемо замислити како ће та формула изгледати у пракси. Мислите ли ви, господо, да ће француски радници и да ће француски стажијери долазити к нама? То ме, господо, потсећа на ону народну узречицу кад деда баби каже: „Кад једно од нас двоје умре, онда ћу ја отићи у Београд па тамо живети“. Тако исто, господо, кад једна од ове две земље треба да пласира раднике или стажијере у другој, онда ћемо ми ићи у Француску да запослимо наше раднике и т. д.

Господо, осма конвенција коју вам сада прикажем, као што рекох, има карактер клиринга. То је наш уговор са привредном Унијом Белгијом и Луксембургом. Он је једна доста озбиљна ствар. Али ми не можемо о њему водити дискусију него га имамо примити онаквог какав је. Али, господо, у Финансијском одбору вредно би било да се о њему дискутује, да се чује зашто је до ове промене у конвенцији нашој са Белгијом морало да дође. Трбало би да наш министар без портфеља г. Борлевић — т. ј. ја сам добро мислио, — министар финансија, а право сам се изразио, можда се ни нисам право изразио, јер сам највише права би се баш министар финансија, с обзиром да му је портфель толико празан, могао назвати министар без портфеља. Дакле наш г. Министар финансија би требао да нам да објашњење зашто у тој конвенцији није више наш динар са белгом изједначен као што је било досад, био је установљен паритет него је једино меродавна валута и код наше Народне банке и код Народне банке у Белгији белга. Шта више и треће валуте, валуте других земаља имаће да се претворе у белга. Истина је речено по актуелном курсу али није јасно речено да ли се под актуелним курсом разуме и онај озлоглашени прим. Није време да о томе расправљамо али не могу да преко тога пређем тако олако да не споменем да је ова конвенција један доказ више да стабилизација динара беше илузорна и да сви они успеси који су за њу везани, — допустите ми ово елегично расположење, — „сви су сад друго а друго су били, њих нестaje просто без шума и ведом.“

Девета конвенција то је наш трговински аран-

жман са Мађарском. Он значи извештај о успеху и можемо бити срећни што смо овај трговински аранжман закључили. У њему треба две ствари разликовати. Прво да и он има донекле карактер клиринга, т. ј. да се потраживања која проистичу из извоза обе државе могу пребијати. Али што је још много важније он има донекле, господо, и карактер трговинског уговора јер смо добили извесна права да можемо нешто веће количине извозити него што је то до сада било. Да се разумемо, господо. Клиринг је постао у циљу да се одбрани излазак девиза из једне земље. То му је била главна сврха. Али поред те главне сврхе сваки клиринг је показао једну латентну па чак донекле отворену компоненту а то је да се по могућству смањи увоз у своју земљу. То јест клиринг је био један инструмент за пут према аутаркији.

Ја сам се усудио, господо, када сам био референт за трговински уговор са Италијом и Аустријом да назовем то стремљење према аутаркији лудилом и имам ту жалосну сатисфакцију да је и Лондонска привредна конференција готово у потпуности стала на исто становиште. И, господо, кад већ клирингом морамо да осигуравамо девизе, треба да га употребимо сада као инструмент за проширење трговачких односа са другим земљама. И, господо, у овој конвенцији је фактично донекле клиринг као такав употребљен. Ми смо добили извесна права да извозимо наше дрво за огрев и као полупрерађевину, наш дрвени угаљ, шљиве и т. д. у већој мери него што смо до сада имали права.

И, господо, допустите да овом приликом поновим још једанпут сугестију да би наш Завод за унапређење спољне трговине требао да на основу статистичких података изради извесне трговачке и сличне аранжмане са другим државама, па да тако појединачно, кад већ нема изгледа да може једна општа конференција то питање повољно решити, покушамо проширити и разгранати нашу спољну трговину. То је, истина, мало компликована ствар, али није неprovedљива, иако, чини ми се, многи код нас који одлучују пате од те болести што све сматрају неprovedљивим. Као први корак доста би било да се учини то да се макар условно допусти већи контингент увоза из једне у другу државу, условно мислим тако нека нам се допусти већи контингент да извеземо у Мађарску, под условом да и ми веће контингенте других примимо. Ако би се наш Завод за унапређење спољне трговине ставио у непосредну везу са трговцима, он би могао вероватно онај вишак пласирати код нас, јер су га пласирали и пре тога ти исти трговци и на тај начин би штетлица која је до сада помоћу клиринга ишла према аутаркији почела да се помало враћа онамо камо треба да иде а то је према разгранавању и проширењу трговинских односа међу народима (Одобравање.)

Ето, поштована господо народни посланици, то су те конвенције и допустите да са вашом дозволом и дозволом г. председника, пошто се нико није решио да говори против да о њима дискутујемо уједно а да у стенографске белешке уђе онако како је то Парламентарним пословником прописано. (Одобравање.)

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути другог извештајца г. др. Тадића.

Извештај др. Глигорије Тадић: прочита извештај Одбора за проучавање законског предлога о споразуму између Краљевине Југославије и Француске Републике о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом и извештај Одбора за проучавање законског предлога о Конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни и хипотекарни кредит. (Види извештај у прилогу 54 ред. састанка).

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути трећег извештајца г. Михаила Живанчевића.

Извештај Михаило Живанчевић прочита извештај Одбора за проучавање законског предлога о споразуму о уређењу трговинског промета између Краљевине Југославије и Краљевине Италије. (Види извештај у прилогу 54 ред. састанка).

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Има реч г. Мита Димитријевић.

Мита Димитријевић: Господо народни посланици, г. Ђирић образложио је и дао је кратак али јасан преглед садржине свих ових конвенција. Расположење Народне скупштине је да се све ове конвенције приме, јер заиста оне олакшавају у ово тешко, изузетно тешко време све наше одnose привредне и финансијске.

Ја бих хтео бацити кратак поглед на овај наш споразум са Мађарском и са политичке стране. Овај споразум треба да послужи као предзнак једне даље наше сарадње до које мора да дође раније или касније логиком здравог развика привредне политике држава дунавског базена. Ми у Малој Антанти имамо једну солидну политичку групацију на највећем делу тог дунавског базена, која се баш у последње време развија у правцу економске сарадње. Мађарска, заузимајући централни географски положај у дунавском базену, својим политичким држањем јако је отежавала развика целокупног тог базена на пољу заједничких и истоветних привредних интереса. Јер, нажалост, одржавала се једна стална политичка затегнутост између Мађарске и Мале Антанти.

Мађарска је водила једну негативну политику под десетогодишњом управом Бетлена, верујући увек да је Мала Антанта слаба формација. Ово је била десетогодишња заблуда политике г. Бетлена и оних ван Мађарске, који су такву њену политику одржавали. Време и догађаји показали су јасно, да је Мала Антанта од постанка до данас остала доследна свом великом чину, који је изражен био у чувању мира у централној Европи. Јасно се показало да је Мала Антанта кроз такву мирољубиву и доследну политику постала јака и позитивна снага у међународним односима.

Сад се на челу Мађарске налази г. Гембеш, човек којег не везују толико они обзири који су руководили политику г. Бетлена. Видимо да г. Гембеш путује од једне европске престонице до друге и уверени смо да је на свима тим путовањима г. Гембеш увидео где је тежиште здраве мађарске политике. Баш последњи догађај, нарочито Пакт у четворо и Лондонска конвенција о дефиницији нападача, чиме је обезбеђен мир на Западу и Истоку Европе, показали су да нису тачни они рачуни и она гледишта који иду на то да се Мађарска, како у економским тако и у политичким односима

удаљује из свога природног положаја, који је везује за дунавски базен, а тим самим за њене непосредне суседе и на првом месту за нашу Краљевину. Г. Гембеш данас се баш налази у Риму где је Пафт у четворо потписан и уверен сам да ће се у духу пакта сад вратити у Пешту са позитивним и здравим сугестијама.

Овај споразум ми поздрављамо као предзнак коначне и здраве оријентације Мађарске са државама дунавског базена.

Наш посланик у Пешти г. Дучић недавно ми рече да г. Гембеш изврсно познаје наш језик и да он са њим разговара на нашем језику. Са познавањем језика неоспорно г. Гембеш познаје и суштину нашег духа југословенског, који се инспирише једино тежњом за добрим, пријатељским и мирољубивим односима према свима државама, утолико више према суседној Мађарској.

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Има реч г. Милутин Станојевић.

Милутин Станојевић: Међу овим конвенцијама, које ми овако експресно изгласавамо, имамо их и таквих које су обичне форме и које треба да примимо, али има и по неких, о којима би по неколико речи требало да се каже. Ја сам по овоме питању узео реч и ако би и без тога гласао за њих, узео сам реч само стога да учиним једну напомену пракси која се увела овде у Скупштини, а то је, да је г. известилац, који је у исто време и претставник Владе, назвао г. Министра финансија обудовљеним и да претставник Министарства финансија не постоји, да је на расположењу. Таква констатација је посве штетна по државне интересе и по странку коју претставља дотични господин. Према томе желим да се са овако важним државним стварима не прави без мере неозбиљна ситуација, јер се може десити и неком другом, да о једном активном Министру даје изјаве као известилац, у којима тврди да ми поред Министра финансија немамо Министра финансија, него да имамо Министра без портфеља. То не иде тако, и ја сам сматрао да то нарочито нагласим и кажем, да оваквим изјавама нема места, јер ми имамо млађих другова који нису вични парламентарном раду и хоћу да их упозорим на ту нетактичност, да се не би то у будуће дешавало, јер би се на страни могли рђаво протумачити односи између владине већине и Министара и између Министара у самој Влади.

Код ових конвенција, које имамо сада, имамо поред осталих и ову коју је поменуо г. Димитријевић, конвенцију са Мађарском, као и конвенцију са Француском. Ми смо имали са Француском преференцијал од кога нисмо чинили никакву употребу, јер онај контингент који су нам дозволили нисмо могли искористити. Према томе и та конвенција нама није донела никакве користи, али је другој уговарајућој страни дала користи, јер оне концесије које смо ми дали Француској по том преференцијалу морали смо да дамо и осталим државама које уживају највеће повлашћење. Можемо изјавити своју жељу да би ови односи између нас и Француске требали да буду много већи и бољи, јер су ови наш односи према њој без мало ништавни према политичким односима које имамо према Француској. Наш извоз у Француску врло је мали и не износи више од 80 милиона динара, а

увоз је нешто већи, тако да смо ми за седам година имали око 500 милиона динара више датих него што смо ми у Француску извезли. Истина је да је Француска једна банкарска држава која и ако не добија у роби, она је добила у новцу, и према томе платежни биланс је између нас и Француске доста активан и може се казати да је циркулација новца из наше земље за Француску била доста јака. Ја сам хтео нарочито да изјавим и да истакнем, да поред свега онога што у овим конвенцијама пише Француска односно њени претставници требали би да нам учине услуге у овим данашњим тешким приликама, да се овај преференцијал остварили омогући нама да извеземо ону количину колику за извоз као одређену имамо. Ја могу да изјавим ауторитично, да ми нарочито у овој години имамо пшеницу таквог квалитета каквог данас нема у целом свету. Потиска пшеница има данас 85,5 кгр. у једном хектолитру, док се одличне пшенице цене са 78 кгр. по хектолитру. Према овоме ми можемо сматрати нашу жетву овогодишњу као рекордну жетву по квалитету, као жетву бољу него и код једне друге државе. Овакав квалитет овогодишње пшенице не могу дати ни Данска нити ма која друга држава која стоји на високом ступњу у аграрном погледу. Била би стога велика штета да не будемо у могућности да овако добру пшеницу извеземо. Потребно је зато да нас наши пријатељи помогну и да нам од ове пшенице узму 5—10 хиљада вагона.

Једновремено са овим, желим да кажем и то да је наша извозна трговина са пшеницом на мртвој тачки. Данас се пшеница продаје по 110 динара само зато што се не регулисава на време то питање њенога извоза. То питање било је покренуто пре неколико дана и до данас о њему никаква одлука није донета и ако је то питање и решење тога питања сада најактуелније. Стога се и не зна ни данас којим ће правцем поћи наша извозна трговина са пшеницом. Има људи којима је велика потреба да ту пшеницу продаду, али само зато што је ситуација неодређена, нико не сме тим послом да се бави и нема ни купаца. За пшеницу потребно је данас имати слободну трговину, јер у нашој држави има закључака са преференцијалом, г. ј. Аустрија и Чехословачка требале би да попусте у царинама, а тако исто и Француска. И ако тај преференцијал држе у руди државне установе или полудржавне установе, онда ће се са повећањем цене од 5% само онемогућити слободна трговина и неће бити конкуренције. За трговину са пшеницом потребно је пустити слободну трговину, јер се трговином са пшеницом бави не само онај који извози него и онај који пшеницу купује, а то су и учитељ и поп и трговац, сваки ко новаца има. Трговина са пшеницом претставља данас златну вадјуту. И пошто ми данас имамо да решавамо о појединим законским пројектима разних конвенција, ја сам у то решавање и разматрање тих конвенција узео и ово питање, да би се и у том погледу нешто урадило. Што је за нас данас најглавније, то је да треба пустити слободну трговину да би се пшеница могла извести. У противном нико неће смети да купује пшеницу и цене ће бити толико ниске да неће рентирати ни произвођачу ни нашој држави која треба да дође до пара.

Потпредседник др. Авдо Хасанбеговић: Има

реч народни посланик г. Стеван Ђирић радч личног објашњења. **Г. Стеван Ђирић:** Господо народни посланици, опростите ми што за неколико тренутака злоупотребавам ваше стрпљење, али желим да вам објасним једну ствар.

Г. Милутин Станојевић има сталан обичај, јер ово му није први пут, да после мојих говора критикује поједине делове мога говора, и то чини са потпуним неразумеванјем дотичних места. Мени су и овога пута казале неке моје колеге, да уопште не одговарам г. Станојевићу на критику, јер заиста не заслужује да му одговорим. Али пошто је г. Станојевић изнео јавну оптужбу, као да сам ја рђаво говорио о г. Министру финансија, желим да са неколико речи одговорим да се не мисли да сам ја са његовом интерпретацијом мојих речи сагласан, јер ме је он рђаво или криво разумео. Ја сам почео да говорим с тим, да је овај материјал који садрже конвенције од веома практичне вредности, и да је веома значајан, али да по занимљивости није утекао од читања телефонског именика са морем бројева. Зато сам ја ударио једним тоном, који значи једну извесну ведрину, и мислим да сте и ви сви тако схватили. (Гласови: Тако смо схватили!). Ја сам само хтео да укажем на тешкоће, са којима сваки Министар финансија у свима земљама има да се бори, а то је да су у свима земљама портфељи министарства финансија празни. Како да се то сматра као увреда, или као инцидентација, или неповерење, ја онда не знам шта да кажем о онима, који то тако схватају. Ви сви који сте слушали, кад сам ја говорио, мислим, да сте уверени, да сам ја тиме хтео да нагласим само то, да данас министри финансија у свима земљама највише заслужују право да се зову министри без портфеља. (Живо одобравање).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Пошто се нико више није јавно за реч прелазимо на гласање у начелу о предлогу закона о уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске. Гласање се на уобичајени начин „за“ и „против“. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали су за: Аврамовић Бранко, Аксентијевић Александар, Алексић Коста, Анђелиновић Гргур-Будислав др., Антонијевић Душан, Антуновић Јосип, Бабаковић Јордан, Бајић Салих, Бањац Љубомир, Бенко Јосип, Божић Милан, Борисављевић Страхиња, Бугарски Драгутин, Буквић Александар, Величковић Миладин, Вельковић Велько, Видаковић Витомир, Видовић Богдан др., Вошњак Богумил др., Вукићевић Богић др., Гавриловић Ото, Главички Божидар, Грајић Перо, Грба Милован др., Грђић Васиљ, Грубановић Милан, Деметровић Јурај, Димитријевић Мита, Димитријевић Хаџи-Тодор, Добровић Милан С., Довезенски Јован С., Драговић Милош П., Дубоковић Јурај, Ђокић Ристо, Ђорђевић Владимир, Живанчевић Михаило, Живковић Исидор М., Живојиновић Душан М., Земљић Јакоб, Иванчевић Душан, Исаковић Миливоје Ђ., Исаковић Мито, Јевремовић Драгољуб др., Јевтић Михаило Р., Јовичић Добросав, Кадић Хусеин, Кајмаковић Омер, Кандић Јовиша Р., Клинич Антон, Кнежевић Стјепан др., Којић

Драгутин др., Коман Албин, Костић Милорад Ј. др., Краљевић Драган др., Крамер Алберт др., Крстић Зарије, Крстић Милутин, Кујунџић Андрија К., Кунтарић Анте др., Куртовић Шукрија, Лазаревић Милован М., Лончар Станко, Лулић Петар, Максимовић Божидар, Матица Павао, Милетић Вјекослав др., Милетић Владислав, Милошевић Гавро, Митровић Љубомир М., Михајловић Илија П., Мравље Милан, Најдорфер Мирко, Недељковић Урош П., Нинковић Тришко, Остојић Ђуро др., Павлич Алојзије, Парабушки Ђорђе, Паранос Шпиро Ф., Пахерник Фрањо, Петковић Милан, Петовар Ловро, Петрак Никола, Пивко Људевит др., Поповић Душан, Поповић Јефтимије, Поповић Милан В., Поповић Светислав др., Прша Шиме др., Пустослемшек Расто, Пуцел Иван Ј., Радивојевић Лазар Љ., Радић Иван, Радовић Саво др., Радоњић Милан, Радонић Миљан, Рајић Тоша др., Рапе Стане др., Ружић Витомир др., Савковић Илија, Санто Гавро др., Сарачевић Раденко, Секулић Милан др., Селић Јоца М., Симић Милорад, Смиљанић Тома др., Спасовић Вукашин, Спахић Владо, Сршкић Милан др., Станишић Владимир др., Станојевић Драгомир М., Станојевић Милутин, Степанов Миливој, Стефановић Игњат, Стојадиновић Милосав др., Стошић Стаменко, Стрезовић Крста, Тадић Глигорије др., Теодоровић Војислав, Топаловић Милан, Трбић Василије, Трифуновић Љубиша, Ђирић Ђорђе, Ђирић Стеван, Урукало Сргије, Фотирић Арса, Хајдињац Антон, Ханжек Лавослав др., Хасанбеговић Авдо др., (претседава) Христић Бора, Церер Антон, Шарковић Тихомир, Шега Фердо, Шифтар Стеван, Шуменковић Илија др.

Отсутни: Ађић Анте, Алиловић Шафир, Аранђеловић Јован, Бараћ Бранко др., Батинић Јозо, Бачић Стјепан др., Бешировић Димитрије Р., Богдановић Исо, Бркић Стјепан, Брушија Радослав, Будишин Стеван, Буновић Милан, Ваљавец Стјепан, Варда Север, Васиљевић Стеван др., Вујић Димитрије В., Гавранчић Ото др., Гајшек Карло, Господаревић Фрањо, Грбић Емилијан, Грубер Фрањо др., Давидовић Витомир, Даниловић Живко, Дервишић Ђулага, Добровољац Милан Ј., Додић Александар-Така, Дошен Мирко др., Дрљача Бранко, Дрмел Алојзиј, Ђурић Михаило, Елеговић Иво др., Живановић Милан, Живковић Негосим др., Захарић Чедомир, Зељковић Бошко, Ивандекић-Ивковић Мирко др., Иванишевић Петар, Илић Срђа Милан др., Јанковић Велизар др., Јевтић Животије, Јевтић Милутин Ал., Јевтић Радован, Јелић Милутин, Јеличић Божа Ц., Јеремић Живојин, Јован Андрија, Јовановић Александар, Јовановић Ђока, Јовановић Јова, Каламатијевић Михаило Р., Катић Милош, Калански Стеван, Кешељевић Никола др., Кнежевић Ловро, Ковач Анте Љ., Ковачевић Драгутин-Карло, Кожул Марко др., Костић Драгутин др., Крафт Стеван др., Крејчи Антон, Крстановић Ристо, Крстић Владимир, Крстић Михаило В., Крстић Симо, Кујунџић Богољуб К., Кумануди Коста др., Куњашић Јоаким, Лазаревић Тодор др., Лазаревић Теодосије К., Лазаревић Филип С. др., Леушић Ђуро др., Лисавац Младен др., Лончаревић Иван др., Лончар Иван, Лукић Живан др., Макара Дако, Максимовић Стјепан, Маланец Владо др., Маринковић Војислав др., Марјан Ђуро, Марјанац Симо, Маркић Фрањо, Марковић Велимир, Марковић Миленко др., Марковић Милорад П., Марковић Никола, Мастровић

Анте Ф., Матић Тока Н., Мацековић Матија, Машинић Марко, Метикош Милан др., Мијић Милан Ђ., Милошевић Младен П., Милутиновић Милинко Р., Милутиновић Милорад Ђ., Мисирлић Јован Т., Митровић Јован Р., Михајловић Светислав др., Мозер Ханс др., Мохорич Иван, Мулалић Мустафа А., Никић Никола др., Никић Федор др., Никодијевић Аранђел Д., Николић Бранко др., Новаковић Тоде Ј. др., Нујић Петар др., Њамцул Ранко др., Палечек Иван др., Патриогић Љуба, Перић Матеј др., Перић Миливоје Ђ., Перић Нинко др., Перко Драгутин В., Петричић Живко др., Петровић Марко, Пешић Милутин, Пиштелић Славко А. др., Погачник Виктор, Поповић Димитрије Он., Поповић Добривоје Гер. др., Поповић Коста др., Поповић Милаш др., Прањак Недељко, Прека Никола, Прекорлак Иван, Принцип Јово, Рако Јанко др., Рорбахер Јулијан др., Савић Аранђел, Савић Сава В., Селмановић Алија, Соколовић Никола, Спидлер Вјекослав, Стажић Јосип, Стајковић Никола, Станић Андра, Стевановић Живојин Ар., Стевановић Милан Степановић Милан Р., Стијић Милан др., Стојковић Милан Ђ. др., Тешић Максим, Толић Игњат М. др., Томић Јакоб, Тонић Тодор Р., Торомановић Хасан, Трбојевић Урош др., Тркуља Станко, Трковић Ставра К., Туковић Милан, Узуновић Никола, Урек Иван, Урошевић Мирко Ил., Фиданчевић Тома др., Физир Виктор, Хођера Светислав В., Хрибар Никола, Цемовић Филип, Ципушевић Методије, Чорбић Бранко, Чохаџић Хазим, Шелмић Драгић Н., Шећеров Славко др., Шиљеговић Владимир, Шурман Ђуро др.

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Господо, изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу. Прелазимо на претрес у појединостима. Молим г. известиоца да прочита члан 1.

Известилац Стеван Ђирић прочита чл. 1 законског предлога о уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Пошто се нико није јавио за реч, то прелазимо на гласање. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин.

Прима ли Скупштина прочитани члан 1? (Прима). Објављујем да је прочитани члан 1 примљен. Изволите чути чл. 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита члан 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Скупштина члан 2? (Прима). Објављујем да је члан 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог и у појединостима примљен. (Пљескање). Прелазимо на коначно гласање. Молим г. секретара да изврши прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали су за: Аврамовић Бранко, Аксентијевић Александар, Алексић Коста, Анђелиновић Гргур-Будислав др., Антонијевић Душан, Антуновић Јосип, Бабаковић Јордан, Баљић Салих, Бањац Љубомир, Бенко Јосип, Божић Милан, Бори-

сављевић Страхиња, Бугарски Драгутин, Буквић Александар, Величковић Миладин, Вельковић Велько, Видаковић Витомир, Видовић Богдан др., Вошњак Богумил др., Вукићевић Богић др., Гавриловић Ото, Главички Божић, Грајић Перо, Грба Милован др., Грђић Васиљ, Грубановић Милан, Деметровић Јурај, Димитријевић Мита, Димитријевић Хаџи-Тодор, Добровић Милан С., Довезенски Јован С., Драговић Милош П., Дубоковић Јурај, Ђокић Ристо, Ђорђевић Владимир, Живанчевић Михаило, Живковић Исидор М., Живојиновић Душан М., Земљић Јакоб, Иванчевић Душан, Исаковић Миливоје Ђ., Исаковић Мито, Јевремовић Драгољуб др., Јевтић Михаило Р., Јовичић Добросав, Кадиф Хусеин, Кајмаковић Омер, Кандић Јовиша Р., Клишц Антон, Кнежевић Стјепо др., Којић Драгутин др., Коман Албин, Костић Милорад Ј. др., Краљевић Драган др., Крамер Алберт др., Крстић Зарије, Крстић Милутин, Кујунџић Андрија К., Кунтарић Анте др., Куртовић Шукрија, Лазаревић Милован М., Лончар Станко, Лулић Петар, Максимовић Божић, Матица Павао, Милетић Вјекослав др., Милетић Владислав, Милошевић Гавро, Митровић Љубомир М., Михајловић Илија П., Мравље Милан, Најдорфер Мирко, Недељковић Урош П., Нинковић Тришко, Остојић Ђуро др., Павлич Алојзије, Парабуњски Ђорђе, Паранос Шпиро Ф., Пахерник Фрањо, Петковић Милан, Петовар Ловро, Петрак Никола, Пивко Људевит др., Поповић Душан, Поповић Јефтимије, Поповић Милан В., Поповић Светислав др., Прша Шиме др., Пустослемеш Расто, Пуцел Иван Ј., Радивојевић Лазар Љ., Радић Иван, Радовић Саво др., Радоњић Милан, Радонић Милан, Рајић Тоша др., Рапе Стане др., Ружић Витомир др., Савковић Илија, Санто Гавро др., Сарачевић Раденко, Секулић Милан др., Селић Јоца М., Симић Милорад, Смиљанић Тома др., Спасовић Вукашин, Спахић Владо, Српкић Милан др., Станишић Владимир др., Станојевић Драгомир М., Станојевић Милутин, Степанов Миливој, Стефановић Игњат, Стојадиновић Милосав др., Стошић Стаменко, Стрезовић Крста, Тадић Глигорије др., Теодоровић Војислав, Топаловић Милан, Трбић Василије, Трифуновић Љубиша, Ђирић Ђорђе, Ђирић Стеван, Урукало Сергије, Фотирић Арса, Хајдинџак Антон, Ханжек Лавослав др., Хасанбеговић Авдо др., (претседава) Христић Бора, Церер Антон, Шарковић Тихомир, Шега Фердо, Шифтар Стеван, Шуменковић Илија др.

Отсутни: Ађић Анте, Алиловић Шаћир, Аранђеловић Јован, Бараћ Бранко др., Батинић Јозо, Бачић Стјепан др., Бешировић Димитрије Р., Богдановић Исо, Бркић Стјепан, Брушија Радослав, Будишин Стеван, Буновић Милан, Ваљавец Стјепан, Варда Север, Васиљевић Стеван др., Вујић Димитрије В., Гавранчић Ото др., Гајшек Карло, Господнетић Фрањо, Грбић Емилијан, Грубер Фрањо др., Давидовић Витомир, Даниловић Живко, Дервишић Булага, Добровољац Милан Ј., Додић Александар-Така, Дошен Мирко др., Дрљача Бранко, Дрмељ Алојзиј, Ђурић Михаило, Елеговић Иво др., Живановић Милан, Живковић Негосим др., Захарић Чедомир, Зельковић Бошко, Ивандекић-Ивковић Мирко др., Иванишевић Петар, Илић Срђа Милан др., Јанковић Велизар др., Јевтић Живојин, Јевтић Милутин Ал., Јевтић Радован, Јелић Милутин, Јеличић Божа Ц., Јеремић Живојин, Јован Андрија,

Јовановић Александар, Јовановић Ђока, Јовановић Јова, Каламатлијевић Михаило Р., Катић Милош, Каћански Стеван, Кешелевић Никола др., Кнежевић Ловро, Ковач Анте Љ., Ковачевић Драгутин-Карло, Кожул Марко др., Костић Драгутин др., Крафт Стеван др., Крејчи Антон, Крстановић Ристо, Крстић Владимир, Крстић Михаило В., Крстић Симо, Кујунџић Богољуб К., Кумануди Коста др., Куџашић Јоаким, Лазаревић Тодор др., Лазаревић Теодосије К., Лазаревић Филип С. др., Леушић Ђуро др., Лисавац Младен др., Лончаревић Иван др., Лончар Иван, Лукић Живан др., Макар Дако, Максимовић Стјепан, Маланчећ Владо др., Маринковић Војислав др., Марјан Ђуро, Марјанац Симо, Маркић Франьо, Марковић Велимир, Марковић Миленко др., Марковић Милорад П., Марковић Никола, Мastroвић Анте Ф., Матић Ђока Н., Мацековић Матија, Машинић Марко, Метикош Милан др., Мијић Милан Ђ., Милошевић Младен П., Милутиновић Милинко Р., Милутиновић Милорад Ђ., Мисирлић Јован Т., Митровић Јован Р., Михајловић Светислав др., Мозер Ханс др., Мохорич Иван, Мулалић Мустафа А., Никић Никола др., Никић Федор др., Николијевић Аранђел Д., Николић Бранко др., Новаковић Тоде Ј. др., Нујић Петар др., Њамцул Ранко др., Палечек Иван др., Патриогић Љуба, Перић Матеј др., Перић Миливоје Ђ., Перић Нинко др., Перко Драгутин В., Петричић Живко др., Петровић Марко, Пешић Милутин, Пиштелић Славко А. др., Погачник Виктор, Поповић Димитрије Он., Поповић Добривоје Гер. др., Поповић Коста др., Поповић Милаш др., Праљак Недељко, Прека Никола, Прекоршеч Иван, Принцип Јово, Рако Јанко др., Рорбахер Јулијан др., Савић Аранђел, Савић Сава В., Селмановић Алија, Соколовић Никола, Спидлер Вјекослав, Стажић Јосип, Стајковић Никола, Станић Андра, Стевановић Живојин Ар., Стевановић Милан Степановић Милан Р., Стијић Милан др., Стојковић Милан Ђ. др., Тешић Максим, Толић Игњат М. др., Томић Јакоб, Тонић Тодор Р., Торомановић Хасан, Трбојевић Урош др., Тркуља Станко, Трпковић Ставра К., Ђуковић Милан, Узуновић Никола, Урек Иван, Урошевић Мирко Ил., Фиданчевић Тома др., Физир Виктор, Хоџера Светислав В., Хрибар Никола, Цемовић Филип, Ципушевић Методије, Чорбић Бранко, Чохаџић Хазим, Шелмић Драгић Н., Шећеров Славко др., Шиљеговић Владимир, Шурмин Ђуро др.

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Одобравање).

Прелазимо сада на претрес у начелу о законском предлогу о споразуму о стажијерима између Краљевине Југославије и Републике Француске. Пошто се нико није јавно за реч, приступамо гласању у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помо-

ћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу. Прелазимо на претрес у појединостима. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић: Прочита § 1 законског предлога о споразуму о стажијерима између Краљевине Југославије и Републике Француске.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2. **Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић:** Прима ли Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог и у појединостима једногласно примљен. (Пљескање).

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о Споразуму о стажијерима између Краљевине Југославије и Републике Француске усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад.

Прелазимо на претрес у начелу о предлогу законског Допунском акту уз међународну конвенцију о превозу робе железницом. Пошто се нико није јавно за реч приступамо гласању у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Молим г. секретара да изврши прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу. Прелазимо на претрес у појединостима. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1 законског предлога о допунском акту у међународну конвенцију о превозу робе железницом.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог и у појединостима примљен. (Пљескање).

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути г. секретара.
Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске). (После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о Допунском акту уз међународну конвенцију о превозу робе железницом усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад.

Прелазимо на претрес у начелу о предлогу закона о Међународној конвенцији о теретним линијама.

Пошто се нико није јавио за реч, приступамо гласању у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске.)

(После гласања)
Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу. Прелазимо на претрес у појединостима. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1 законског предлога о међународној конвенцији о теретним линијама.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.
Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен. Према томе је овај законски предлог и у појединостима једногласно примљен. (Пљескање).

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о међународној конвенцији о теретним линијама усвојен и коначно и на

основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад.
Прелазимо на претрес у начелу о законском предлогу о међународном споразуму о бродовима светионицима који се налазе ван одређеног места. Пошто се нико није јавио за реч приступамо гласању у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске.)

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу. Прелазимо на претрес у појединостима. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1 законског предлога о међународном споразуму о бродовима светионицима који се налазе ван одређеног места.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен. Према томе је овај законски предлог и у појединостима једногласно примљен. (Пљескање).

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају, и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске.)

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о Међународном споразуму о бродовима светионицима који се налазе ван одређеног места усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Одобравање).

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о допунској конвенцији о регулисању трговачких потраживања са Белгијско-луксембуршком привредном унијом.

Пошто се нико није јавио за реч прелазимо на гласање у начелу по овом законском предлогу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути г. секретара.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске.)

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу.

Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, гласаће се на уобичајени начин седењем и устајањем. Изволите чути г. известноца.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 1.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен. Према томе овај је законски предлог примљен у појединостима једногласно.

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о допунској конвенцији о регулисању трговачких потраживања са Белгијско-луксембуршком привредном унијом усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Одобравање).

Господо, прелазимо на начелни претрес законског предлога о Међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни.

Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути, господо, резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе овај законски предлог у начелу је примљен.

Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, гласаће се на уобичајени начин седењем и устајањем. Изволите чути г. известноца.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 1 законског предлога о Међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2. (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог у појединостима једногласно примљен. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

јем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути даље.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је, господо, ова Конвенција у појединостима једногласно примљена. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је предлог закона о Међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни усвојен коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад.

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о трговинском аранжману између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске.

Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог примљен у начелу.

Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известноца.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 1.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Извештач Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2. (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог у појединостима једногласно примљен. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о трговинском аранжману између Краљевине Југославије и Краљевине Мађарске усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Одобравање).

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о међународној конвенцији за уређење лова на китове.

Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог у начелу примљен.

Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је Законски предлог о међународној конвенцији за уређење лова на китове примљен и у појединостима. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о Међународној конвенцији за уређење лова на китове усвојен и коначно и на основу § 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Одобравање).

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о споразуму између Краљевине Југославије и Републике Француске о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом.

Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање у начелу. Гласаће се „за” и „против”. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гла-

сање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је овај законски предлог у начелу примљен. Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Према томе је овај законски предлог примљен и у појединостима. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”. Према томе је законски предлог о споразуму између Краљевине Југославије и Републике Француске о преференцијалном поступању са југословенском пшеницом усвојен и коначно и на основу члана 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Пљескање).

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни хипотекарни кредит.

Пошто се нико није јавио за реч прелазимо на гласање у начелу. Гласаће се поименично „за” и „против”. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за”.

Према томе је законски предлог у начелу примљен. Прелазимо на расправу у појединостима. Пошто се нико није јавио за реч, прелазимо на гласање. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 1.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Примили Скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је § 1 примљен. Изволите чути даље.

Известилац Стеван Ђирић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима

ли Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Према томе је овај законски предлог примљен и у појединостима. Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути, господо, резултат гласања. Гласало је у свему 133 посланика и сви су гласали „за“.

Према томе је законски предлог о Конвенцији за стварање међународног друштва за пољопривредни хипотекарни кредит усвојен и коначно и на основу § 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Пљескање).

Прелазимо на начелни претрес законског предлога о споразуму о уређењу трговинског промета са Италијом.

Пошто се нико није јавно за реч прелазимо на гласање у начелу. Гласање се „за“ и „против“. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона о Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за“. Према томе је овај законски предлог у начелу примљен.

Прелазимо на претрес у појединостима. Пошто се нико није јавно за реч прелазимо на гласање. Гласање се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известиоца.

Извештач Михаило Живанчевић прочита § 1

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је прочитани § 1 примљен. Изволите чути § 2.

Извештач Михаило Живанчевић прочита § 2.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Скупштина прочитани § 2? (Прима). Објављујем да је прочитани § 2 примљен. Према томе је овај законски предлог примљен и у појединостима.

Прелазимо на коначно гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако: (Гласање исто као и о предлогу закона Уговору о раду и помоћи између Краљевине Југославије и Републике Француске).

(После гласања)

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 133 народна посланика и сви су гласали „за“.

Према томе је законски предлог о споразуму о уређењу трговинског промета са Италијом усвојен коначно и на основу § 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад. (Пљескање).

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о допуни Закона о верској настави у основним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији.

Има реч извештач одбора г. Иванчевић.

Душан Иванчевић: Господо народни посланици, пред Вама се налази закон, који је једногласно донесен у Одбору. Одбор је овај законски предлог усвојио са следећим изменама: (Види прилог у 54 састанку).

Овај је закон у главном озакоњење Правилника, који је донесен у пуном споразуму између претставника државне власти и црквених власти. Он дакле донекле изражава наш општи поглед на односе који треба да владају између држава и црква, а уређује питање верске наставе у основним, грађанским, средњим и учитељским школама.

Циљ је овога закона да омогући правилно вршење верске наставе да у будуће спречи спорове који су досада настајали из примењивања правилника, који није био довољно јасан и одређен у свима својим члановима. Доношењем овога закона ми свршавамо још једно дело на сређивању наших унутарњих прилика и утврђујемо основ за рад на религиозно-моралном васпитању наше омладине у складу са основним начелима наше државне и националне политике.

Основна начела на којима ми желимо да изградимо добре односе између државе и цркве, као и међусобне односе између црква самих, углавном су ова:

Пре свега ми високо ценимо религиозно-морално значење цркве и њен благотворни утицај на верне. Стога желимо да све цркве несметано и у пуној слободи врше ову своју задаћу, како би југословенски народ био не само просветно и економски напредан, него нам је искрена жеља да би југословенски народ у целом свом животу и раду био руковођен и узвишеним верским идејама и моралним побудама по науци своје цркве. Ми желимо не само економски, него и религиозно-морални напредак свега нашега народа, и зато не само да не желимо стварати било какве запрете црквама у њиховом раду на религиозно-моралном васпитању народа и омладине, него искрено настојимо и настојаћемо да уклонимо све сметње и запрете, на које би проповедници верске науке са стране државе наишли у свом доброј намерином раду.

Задахнути идејом југословенског државног и народног јединства, ми смо за пуну једнакост и равноправност свих признатих црква у Краљевини Југославији, које могу рачунати да ће у свом раду са наше стране уживати увек једнаку моралну и материјалну помоћ и једнаку заштиту. Само на тај начин можемо ми имати задовољан југословенски народ, који је у верском погледу до душе јако подељен, али који је у души својој задахнут дубоком верском трпељивошћу и склон је да верске светиње свога брата поштује исто као и своје. Зато, помажући цркве у њиховим задацима на религиозно-моралном васпитању њихових верних, ми од њих тражимо да своје верне васпитавају у

духу најшире верске трпељивости, држећи се оне народне: брат је мио које вере био, јер ћемо тако моћи да нашу југословенску националну мисао видимо потпуно остварену у најкраћем времену.

Држећи се ових начела ми смо дакле за добре односе између цркве и државе, али смо исто тако и за добре односе између цркава самих, с тога ми ни једној цркви не можемо да признамо нека права већа него што их уживају остале цркве у нашој земљи.

Наша генерација има узвишену задаћу да доведе до пуне победе мисао југословенског државног и народног јединства. У томе нашем раду ми с правом очекујемо пуну помоћ од свих цркава. Ми ту помоћ не тражимо и не захтевамо у форми законских одредаба, већ је очекујемо као нешто што се само по себи разумева и што има да буде као одговор на наше добре жеље и настојања, с којима ми помажемо цркве у извођењу њиховог рада на религиозно-моралном васпитању народа и омладине. Али има један наш захтев, који ми изражавамо и у форми закона, а тај је: ми тражимо од свих цркава без разлике „да остану у границама свога задатка и да не допуштају искоришћавање и злоупотребу вере у партијско-политичке сврхе.“ Против таквог рада борићемо се одлучно и спречавати га свима средствима. Нарочито ћемо таква рад сузбијати у школама, па је и овоме закону, који је пред нама, задатак, да наше школе у пуној мери заштити од свих утицаја, који се не би slagали са правцем и духом наше државне, националне и просветне политике.

Иако су ова начела о односу између цркве и државе унесена у програм Југословенске националне странке, и ја сам их по њему овде и разрадио, ја мислим да нећу погрешити ако кажем да су ова начела својина не само једне странке иако данас највеће у земљи, него да су она израз расположења и схватања огромне већине нашега народа.

Наш је народ у огромној већини земљорадник, а земљорадник је у души својој дубоко одан својој цркви и вери, која му даје утеху и морално-духовну помоћ у свим тешким невољама у животу. Кроз веру и цркву народ се и морално јача и напредује. Зато смо ми не само за југословенско национално него и за религиозно-морално васпитање нашег народа. Ми смо и за религиозно-морално васпитање школске омладине, па је овоме закону циљ да повуче главне линије за добар и успешан рад цркве у вршењу овога њезина посла. Овим законом даје се цркви право да одређује ко ће вршити верску наставу и шта ће предавати из области религиозних и моралних наука, али држава тражи за се право контроле да се тај рад врши сагласно са прописима школских закона и наредба, који и за наставника веронаука важе исто тако као и за све остале наставнике.

Питање верске наставе у школама решава се овим законом углавном овако:

Верска настава је обавезна у народним, грађанским, средњим и учитељским школама, а предаје се само ученицима признатих вероисповести.

Верску наставу врше вероучитељи, који се не могу постављати без сагласности црквених власти. Верску наставу у средњим и учитељским шко-

лама врше лица која имају законом прописане квалификације. Да би се изашло у сусрет жељама црквених власти, унета је од стране одбора у § 3 једна одредба по којој, ако је вероучитељ спречен да врши своју вероучитељску дужност, дужна је надлежна верска власт да му предложи заменика, и тек ако она то не изврши, онда ће то учинити надлежна државна власт тј. банска управа, односно Министарство просвете.

Разуме се да су сви наставници веронауке у школама дужни да се у свом школском раду, као и сви остали наставници, придржавају школских закона и наредба. Ако се неко од вероучитеља не би у свом раду држао закона и наредба или ако његово држање ван школе не би било у складу са општим циљем те школе, министар просвете има право да таквог наставника уклони са његовог места.

Наставни план и програм из веронауке прописује министар просвете у сагласности са црквеним властима. Уводи се полагање професорског испита за средње школе по програму, који су црквене власти дужне предложити министру просвете. Вероучитељи у народним школама полагаће стручни посебни вероучитељски државни испит.

У § 8 одређује се да претставник надлежне верске власти једанпут у години може прегледати извођење наставе веронауке. Приговорено је у одбору зашто да се тај преглед врши само једанпут, али је објашњено да и није потребно више него једанпут. И у Аустрији, која је много пазила на веру и цркву, такође је постајала таква одредба да се једанпут у години може прегледати рад на предавању веронауке.

У § 9 регулише се премештај вероучитеља у разним случајевима. Он је донесен у пуној сагласности између државне и црквене власти.

Последњим параграфом, забрањују се ученичка удружења на племенској и верској основи. Ван школе ученици могу бити чланови верских удружења своје верске заједнице, али само за неговање религиозних и моралних осећања.

Доносићи овај закон ми желимо да рад вероучитеља буде њиме потпуно заштићен, али исто тако желимо да и национално васпитање наше омладине буде осигурано од свих рђавих утицаја верске нетрпељивости и искоришћавање вере у било какве циљеве који нису у складу са општим циљевима наше државне и националне политике.

Проповедници верске науке треба да иду упоредо са проповедницима југословенске националне мисли, а никако им није место са онима који проповедају племенску-неку политику, јер напрема сепаратистичкој племенској политици југословенска мисао је виши степен духовног и моралног живота. Југословенство значи љубав напрема много ширијој заједници него што је племенска, а сваки верни тим је бољи члан своје цркве, чим већу љубав осећа и чим је шири круг браће, на коју управља своје деловање.

Без дубоке љубави нема ни праве вере. Прави Југословени су и добри синови своје цркве, јер југословенство проповеда слогу и љубав, на чему и црква треба да ради. Зато и проповедници верске науке у Југославији треба да буду и добри Југословени. То је жеља нашег сељачког света, који

ужива када види свештенике заједно на великим националним манифестацијама. Такву једну велику националну манифестацију видели смо и прошле недеље у Лици, где је на соколском слету у Госпићу испред нашег узвишеног Владара промарширало око 40.000 личких сељака, Хрвата и Срба, а у тој огромној поворци видели су се једни уз друге готово сви лички православни и католички свештеници, који су исто као и народ, одушевљено поздрављали свога Краља.

Жеља је наша да се сав наш живот развија у духу овако узвишених расположења, каква су била изражена на соколском слету у Госпићу 23 јула о. г. Овај закон са своје стране даје основу за такав рад у школама, па молим народне посланике да овај закон приме једногласно, као што је и у Одбору примљен једногласно и једнодушно. (Бурно пљескање).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Реч има г. Министар просвете.

Министар просвете др. Раденко Станковић: Господо посланици, законски предлог, који је пред вама, има сврху да регулише услове наставе у науци о вери признатих конфесија у народним, грађанским средњим и учитељским школама.

Регулишући те односе, овај законски предлог, иако је пун обзира према врховним старешинствима признатих вероисповести у нашој држави, поставља вероучитеља као државног чиновника на своје место, а никако изнад осталих државних стужбеника исте категорије.

Уверен сам да је једино на оваквој бази могућан складан рад и одржавање потребнога реда у школи, тим пре што се у исти мах предвиђа и обилгатно консултовање највиших црквених власти у питању опште стручне квалификације и појединачне моралне вредности вероучитељских кандидата, чиме се у погледу квалитета добија више од просечног стандарда.

Потребу за комплетирање свих вакантних вероучитељских места разних признатих вероисповести у основним и средњим школама донекле узима у обзир овај законски предлог. Уколико он то ипак не чини, добре административне мере пружају могућност да се учење веронауке правилно врши.

Постављање државних вероучитеља, разуме се, зависи од буџетских могућности. Попуњавање оваквих празнина у настави може се вршити једино у границама које државни буџет дозвољава. Осетљивости по овом питању увек су изражај увиђавности, боље рећи неувиђавности фактора, који су у питању науке о вери у школама у првом реду заинтересовани.

Молим вас, господо посланици, да овај законски предлог усвојите. (Одобравање).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прелазимо на претрес у начелу овога законског предлога. Има реч г. Алоиз Павлич.

Алоиз Павлич: Господо народни посланици, ко пажљиво прати развој народа, тешко ће се ослободити аналогног гледања које му показује велику сличност између развоја појединца и појединог народа. Како појединац тако и сваки народ има свој развој, своју величину и своје погледе. У народном развоју разликујемо више фаза. Здрава животна динамика присиљава сваки народ да се

бори за сопствену државу, културу и унутрашњи духовни живот. Народ без државности само вегетира, а не живи. Тек сопствена држава пружа народу гаранцију да одређује себи судбину, да реализује своју културу, савлађује себе и доврши мисију коју му је одредила Божја замисао. Савлађивање самога себе је нешто велико, тајно, морално, јесте велика вредност у којој налази витална сила свакога народа своју утеху. Сваки здрав народ тежи за тим да себи одреди судбину, да дели појединцима у држави правду и да живи својим индивидуалним животом. Сваки појединац здравог и неисквареног народа треба да зна да на његовим леђима лежи снага и здравље народа и да је и он морално одговоран за успех и пропаст народног тела. Интелектуалцу народ не сме бити само чиновнички stroj. Он не сме бити мртав, безбрижан научник, већ жива снага која је свесна одговорности пред историјом и народом. Сваки је интелектуалац изашао из народа па треба да живи за народ, да га чува и штити по својим најбољим снагама и да напредак народа унапређује. Међутим, све то мирно, размишљено, стрпљиво, са ведрим достојанством треба он то да врши као да ради неку најпростију ствар на свету. Морално и верско васпитани интелектуалац никад никоме неће бити роб и неће кривити кичму и неће за кору хлеба са туђег астала пљунути на част и добро свога народа, никада неће за лични интерес окренути леђа отаџбини, никада неће издати државу и никада се неће плашити претња и никада неће приклонити главу пред насилником. Овако васпитан интелектуалац пун је оптимистичког заноса, иде у борбу, ако је и сам, и корача од победе до победе не марећи за запрете и поразе. Етички васпитан интелектуалац није половичар, није колебљивац, већ је увек ведро лице, свесан је своје снаге и силе.

Господо народни посланици, у нашој држави потребно нам је да имамо људе који ће нас васпитати како ћемо се увек моћи савлађивати, како ћемо бити способни слушати и заповедати, како ћемо бити способни да будемо чврсте стичке дисциплине, без које је владање празна реч. У нашој држави потребни су нам витези, центлемени, а то нам нуди само верско васпитање. Нарочито је наша интелигенција услед скептицизма и материјализма покварена. (*Милорад Костић:* Није покварена интелигенција, него сте покварени ви попови!) Код нас како код Срба, тако и код Хрвата и Словенаца нема довољно народне васпитачке традиције а наши педагози нису још ни покушали да створе југословенском народу одговарајуће васпитачке методе.

Није довољно да имамо ми Словенци, или Хрвати или Срби своје сопствене основне школе, гимназије, универзу, Мохорјево друштво, друштво Св. Јеронима, Словенску, Хрватску, или Српску Матицу; није довољно да имамо словенске, хрватске или српске учитеље и васпитаче, него је потребно да имамо васпитаче који су прожети правим југословенским духом и који ће сваки у своме културном центру васпитавати како основну школску тако и зрелију омладину. Наши учитељи су више подржавају туђе узоре, у место да из сопствене духовности стварају нашу културу и васпитавају нашу омладину. (*Милорад Костић:* Тако мислите ви и језуити).

Ако погледамо, зашто су Енглези завладали целим светом, видећемо да су то учинили због тога што су имали узорне колеже, где су на врло оригиналан начин васпитавали своју омладину, сходно енглеском менталитету. Исто тако су и Французи постали ла Гранд Насион само за то што су своју омладину васпитавали у народном духу. Велика је штета што наша просветна политика из године 1918 није била управљена у том правцу, што се често пута поступало наопако, што су често пута усвајане и културно борбене методе и у место да се ради на верској трпеливости и народном јединству, ширила се верска мржња. У нашим школама сувише просвећује а врло мало васпитава. И просветна политика није искрсла из нас самих, него је била пресађена из француских и немачких узора. Ми немамо етичку снагу интелегенције, елиту избројаних људи која би стала увек у прве редове и која би увек мислила на свој начин, желела и трезвено васпитала народ на свој начин. Ми немамо интелегенцију која би имала иницијативу, која би имала кичму, која би била правилно оријентисана, која би имала етичку силу и отпорност и која би ову оријентацију и на делу доказала.

Уметност, наука, техника и све остале гране човечјег рада просперирају само у пуној живота атмосфери владања, а пошто недостаје свест, да интелегенција влада, пропада живот све више и више. Што наша омладина није правилно васпитана, што се њој пребацује да гаји само спорт, да је марксистички или чак комунистички оријентисана, кривица је до погрешне просветне политике, криви су просветни министри, па у много случајева и наши предавачи по школама. Петнаест година нерада већ је прошло, петнаест година изгубљених је без плода. Стога ваља у толико више нагласити да је садашњи министар просвете предложио Народној скупштини пројекат закона о верском васпитавању у нашим основним и средњим школама.

Господо народни посланици, овом приликом потребно је подвући да само верско васпитање одгаја добро омладину, сузбија марксистичке заблуде, спречава комунизам, који угрожава и наше школе. Само национално васпитање није довољно, пошто не пружа довољно великих идеала. Што смо Словенци остали Словенци, Хрвати Хрвати, што Срби нису клонули под турским јармом, сва три брата имамо да благодаримо верским идеалима за које су се борили наши претци, који су ишли у борбу за слободу златну и крст часни. Једино вера може дати човеку тако васпитање да буде од њега савршен човек, добар држављанин, а лаичко васпитање слично је цвећу, које се појави зими на прозору, а од леда је. Верско васпитање међутим слично је цвећу, које расте у пролеће, које цвета и мирише и својом лепотом и мирисом развеселава човека. Хвала Богу што имамо код нас министре и државнике који не следе Французима у просветној политици, који су 1882 год. почели да уводе лаичке школе, које су до душе врло слабо прошле. Француски научници утврдили су, да се је после увођења лаичких школа и без верске наставе број злочинаца повећавао сваки дан у већи број самоубица и младалачких моралних заблуда. Што зло моралног пропадања још није веће,

узрок је у томе, што дејствује још традиција и многи који сматрају да верско васпитање није потребно, живе само још од остатака верских идеала. Велики немачки филозоф Ниче признао је, да је најбоље што је у њему оно, што је из ранијих векова: осећаји, љубав и друштвеност. Сунце живота је у умирујућој Европи зашло, небо још сија и светли и ако сунца више не видимо. Етика живи од вере, а у невери етички живот замире. Могуће је да поједини арелигиозни људи, који су сретне природе, природног такта и социјалног осећања, не чине зло. Али за већину народа нема могућности природног живота без верске обуке и вере. Прави морал јесте и остаје плод вере и за сва времена важи реч Св. Павла да праведни живе од вере.

И француски филозоф Аугуст Конт, који је у школе унео морални лаички одгој, увидео је на крају свога живота своју погрешку и дошао је до убеђења да је само верски одгој прави. По његовим методама основане су школе из којих су изишли многи добри патриоти, чувени генерали и велики људи. Г. Министар просвете најбоље зна да су најбољи успеси постигнути у језуитској гимназији у Травнику и у Шентвиду код Љубљане и у другим гимназијама, где постоје колежи и интернати. Свакако потребно је да катихете и вероучитељи буду не само добри теолози већ и добри педагози и психолози, они треба да познају све мане и врлине омладине, да је не васпитавају само у националном, у државном и у југословенском духу, већ и у верском духу, а нарочито у духу верске толеранције (Олобљавање). То није верска индиферентност, већ је поштовање сопствене вере и туђе вероисповести. И зато ја молим г. Министра просвете да овај закон који је колико толико добар и који уређује интерконфесионалне односе појединих вероисповести, да повед овога закона изда наредбу да директори гимназија и управитељи грађанских и основних школа васпитавају омладину у томе духу верске трпеливости и да се нико не прогони због вере и верског осећања. (Олобљавање).

Ја бих био слободан да ставим још неколико примедба код ове законске основе. Код члана 1 ја бих ставио да је верска настава обавезна у свима разредима основних, грађанских средњих и учитељских школа, што се пак из овог параграфа не види. Затим, да је запостављање вероучитеља лаичка потребна каноничка мисија и то код православне и католичке цркве. Захваљујем г. Министру и одбору да је за постављење вероучитеља заменика предвиђено да га поставља надлежна верска власт. За све друго ја нисам компетентан да говорим и ја бих желео да се ради као до сада, па ако је могуће још боље да би дошло до правих одређених односа између претставника католичке цркве и Министарства просвете и да се питање верске наставе регулише конкордатом или споразумом и ја у име Народног клуба изјављујем жељу да се ово све спроведе онако како то желе сви патриоти и људи који желе добро нашој земљи и држави. Ја ћу гласати за овај законски предлог.

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч народни посланик г. Витомир Видаковић.

Витомир Видаковић: Господо, поводом овог законског пројекта сматрам за потребно као пр-

вославни свештеник да кажем неколико речи. Неоспоран је значај веронауке за васпитање у нашим народним и средњим школама. Веронаука управо захвата у хуманистичкој групи предмета централни део васпитне гране. Материјал из веронауке даје многе примере, очигледне примере у многим и многим хришћанским врлинама и у другим врлинама које су већег смисла, које су већег значаја. Веронаука, господе, са осталим предметима из националне групе, са националном историјом, она негује, подиже чврсте карактере, подиже морал, подиже дух, подиже снагу, подиже даље васпитање у потпуном смислу и зато веронауку треба обрађивати на првом месту у националном духу, јер је потребно код свога народа прво и прво применити хришћанску науку, начела хришћанске науке, остварити на своје народу, па тек онда на другим народима, над целим човечанством. Преча је кошуља од хаљине, а тако исто прече је васпитање свога народа од интернационалног васпитања. Наш је народ тако васпитан од почетка стварања своје државе, са националним свештеницима. Он је био у стању да издржи многе и многе невоље кроз целу нашу историју, да посрће, да пада и да се опет диже, благодарећи оним мученицима и примерима које су дали наши верски и национални мученици. Пример Косовских мученика јесте један пример који је наш народ надахнуо да кроз целу нашу прошлост издржи највеће невоље и да не изгуби своје обележје, него да са пуно моралне и физичке снаге дотера до ових дана, да издржи сва мучеништва. Цео наш народ показивао је увек толеранцију у погледу верских односа. У пређашњој Србији пре 40 година био је Министар вера католик. То је довољан пример верске толеранције и очекивати је да са друге стране браћа наша покажу увек и свагда у овој нашој милој заједници и Отаџбини савршену толеранцију, ону и онакву какву је показивао и каква се показује са ове стране. Не треба ни са које стране, ширењем разних празноверица, разних заблуда или разних фетишизама, да се припрема прозелитизам у извесним крајевима.

Треба права, истинита наука да се проповеда и истинит Христов морал, јер ће онда бити увек верске толеранције у односима између свих наших конфесија у нашој земљи. Зато господе, и браћо, овај законски пројекат ставља свакога на своје место и одређује свакоме законска права и законске односе, те с тога молим у име већине да се овај законски пројекат прими. (Пљескање).

Претседник др. Коста Кумануди: Претрес у начелу је завршен. Прелазимо на гласање. Изволите чути прозивку.

Секретар Милан Мравље прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали су „за“: Аврамовић Бранко, Аксентијевић Александар, Алексић Коста, Анђелиновић Гргур-Будислав др., Антонијевић Душан, Антуновић Јосип, Бабамовић Јордан, Баљић Салих, Бањац Љубомир, Бараћ Бранко др., Бенко Јосип, Бешировић Димитрије Р., Божић Милан, Борисављевић Страхинја, Брушија Радослав, Бугарски Драгутин, Буквић Александар, Буновић Милан, Величковић Миладин, Видаковић Витомир, Видић Јеша др., Вошињак Богумил др., Вујић Димитрије В., Гавриловић Ото, Гајшек Карло, Главички Божидар,

Господетић Фрањо, Грбић Емилијан, Даниловић Живко, Димитријевић Мита, Добровољац Милан Ј., Дрљача Бранко, Дрмљак Алојзиј, Живанчевић Михаило, Ивандекић-Ивковић Мирко др., Иваншевић Петар, Иванчевић Душан, Јевремовић Драгољуб др., Јевтић Михаило Р., Јевтић Радован, Јовичић Добросав, Кандић Јовиша Р., Ковач Анте Љ., Којић Драгутин др., Краљевић Драган др., Крамер Алберт др., Кујунџић Андрија К., Кумануди Коста др. (претседава), Кунтарић Анте др., Куртовић Шукрија, Лазаревић Милован М., Лулић Петар, Макар Даво, Максимовић Божидар, Матица Павао, Милетић Владислав, Милошевић Гавро, Митровић Љубомир М., Михаиловић Светислав др., Мравље Милан, Мрлалић Мустафа А., Нишковић Трипко, Остојић Ђуро др., Павлић Алојзиј, Парабушки Ђорђе, Пахерић Фрањо, Патрнोगић Љуба, Перић Нинко др., Петковић Милан, Петовар Ловро, Петрак Никола, Петровић Марко, Пешић Милутин, Поповић Душан, Поповић Коста др., Поповић Светислав др., Прекоршек Иван, Пустослемшек Расто, Пучељ Иван Ј., Радивојевић Лазар Љ., Радовић Саво др., Радоњић Милан, Рапе Стане др., Ружић Виктор др., Савић Сава В., Савковић Илија, Санто Гавро др., Сарачевић Раденко, Селић Јоца М., Селмановић Алија, Сокић Милоје М., Соколовић Никола, Спахић Владо, Спидлер Вјекослав, Сршкић Милан др., Станић Андра, Станојевић Драгомир М., Станојевић Милутин, Степанов Миливој, Стефановић Игњат, Стијић Милан др., Стојковић Милан Ђ. др., Стошић Стаменко, Теодоровић Војислав, Толић Игњат М. др., Тонић Тодор Р., Трбић Василије, Трбојевић Урош др., Трифуновић Љубиша, Тирини Стеван, Ђуковић Милан, Урукало Сергије, Фотирић Арса, Хајдинак Антон, Ханжек Лавослав др., Хасанбеговић Авдо др., Хрибар Никола, Христић Бора Церер Антон, Чорбић Бранко, Шарковић Тихомир, Шега Фердо, Шифтар Стеван, Шнајдар Фрањо, Шуменковић Илија др.

Гласали су „против“: Ристо Ђокић.

Отсутни: Ађић Анте, Алиловић Шафир, Аранђеловић Јован, Ауер Људевит др., Батинић Јосе, Бачић Стјепан др., Богдановић Исо, Ваљавец Стјепан, Варда Север, Васиљевић Стеван др., Вељковић Вељко, Вукићевић Богић др., Гавранчић Отоп Он., Грајић Перо, Грба Милован др., Грђић Васил, Грубановић Милан, Грубер Фрањо др., Деметровић Јурај, Дервишић Ђулага, Димитријевић Хаџи-Тодор, Добровић Милан С., Довезенски Јован С., Додић Александар-Така, Дошен Мирко др., Драговић Милош П., Дубоковић Јурај, Ђорђевић Владимир, Ђурић Михаило, Елеговић Иво др., Живановић Милан, Живковић Исидор М., Живковић Негосим др., Живојиновић Душан М., Захарић Чедомир, Зелковић Бошко, Илић Срђа Милан др., Исаковић Миливоје Ђ., Исаковић Мито, Јанковић Велизар др., Јевтић Животије, Јевтић Мулутин Ал., Јелић Милутин, Јеличић Божа Ц., Јеремић Живојин, Јован Андрија, Јовановић Александар, Јовановић Ђока, Јовановић Јова, Кандић Хусеин, Кајмаковић Омер, Каламатијевић Михаило Р., Катић Милош, Каћански Стеван, Кеשהљевић Никола др., Клинич Антон, Кнежевић Ловро, Кнежевић Стјепо др., Ковачевић Драгутин-Карло, Кожу Марко др., Коман Албин, Костић Драгутин др., Костић Милорад Ј. др., Крафт Стеван др., Крејчић

Антон, Крстановић Ристо, Крстић Владимир, Крстић Захарије, Крстић Милутин, Крстић Михаило В., Крстић Симо, Кујунџић Богољуб К., Куњашић Јоаким, Куртовић Војко, Лазаревић Тодор др., Лазаревић Теодосије К., Лазаревић Филип С. др., Леушић Ђуро др., Лисавац Младен др., Лончаревић Иван др., Лончар Иван, Лончар Станко, Лукић Живан др., Максимовић Стјепан, Маланџећ Владо др., Маринковић Војислав др., Марјан Ђуро, Марианац Симо, Маркић Фрањо, Марковић Велимир, Марковић Миленко др., Марковић Милорад П., Марковић Никола, Мastroвић Анте Ф., Матић Ђока Н., Мацековић Матија, Мачић Марко, Метикош Милан др., Мијић Милан Ђ., Милетић Вјекослав др., Милошевић Младен П., Милутиновић Милинко Р., Милутиновић Милорад Ђ., Мисирлић Јован Т., Митровић Јован Р., Михаиловић Илија П., Мозер Ханс др., Мохорич Иван, Најдорфер Мирко, Недељковић Урош П., Никић Никола др., Никић Федор др., Никодијевић Аранђел Д., Николић Бранко др., Новаковић Тодор Ј. др., Нуић Петар др., Њамцул Ранко др., Палечек Иван др., Паранос Шпиро Ф., Перић Матеј др., Перић Миливоје Ђ., Перко Драгутин В., Петричић Живко др., Пивко Људевит др., Пиштелић Славко А. др., Погачник Виктор, Поповић Димитрије Он., Половић Добривоје Гер. др., Поповић Јефтимије, Поповић Милан В., Поповић Милан др., Праљак Недељко, Прека Никола, Принцип Јово, Прша Шиме др., Радонић Миљан, Рајић Тоша др., Ранко Јанко др., Савић Аранђел, Секулић Милан др., Симић Милорад, Смиљанић Тома др., Спасовић Вукашин, Стажић Јосип, Стајковић Никола, Станишић Владимир, Стевановић Живојин Ар., Стевановић Милан, Степановић Милан Р., Стојадиновић Милосав др., Стрезовић Крста, Талић Глигорије др., Теодоровић Војислав, Томић Јаков, Топаловић Милан, Торомановић Хасан, Тркуља Станко, Трпковић Ставра К., Ђирић Ђорђе, Узуновић Никола, Урек Иван, Урошевић Мирко Ил., Фиданчевић Тома др., Физир Виктор, Хоћера Светислав В., Цемовић Филип, Шилушевић Методије, Чорбић Бранко, Шећеров Славко др., Шелмић Драгић Н., Шиљеговић Владимир, Шурмин Ђуро др.

(После гласања)

Претседник др. Коста Кумануди: Изволите чути резултат гласања. Гласало је укупно 125 народних посланика. Од тога броја гласало је 124 „за“ а 1 „против“ (Аплауз). Према томе овај законски предлог примљен је у начелу.

Прелазимо сада на претрес у појединостима. Гласаће се седењем и устајањем на уобичајени начин. Изволите чути г. известиоца.

Известилац Душан Иванчевић прочита § 1 према извештају одборском.

Претседник др. Коста Кумануди: Прима ли Народна скупштина прочитани § 1? (Прима). Објављујем да је § 1 примљен. Изволите чути даље. — За овим је Народна скупштина гласајући седењем и устајањем усвојила у појединостима од § 2 до § 12 закључно по предлогу Одбора предлога закона о допуни Закона о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији, са усвојеним амандманима. (Види прилог на крају овог састанка).

Претседник др. Коста Кумануди: Овим је примљен цело овај законски предлог у појединостима. Прелазимо на гласање у целини. Гласаће се на уобичајени начин „за“ и „против“. Молим г. секретара да изврши прозивку. **Секретар Милан Мравље** прозива посланике да гласају и они су гласали овако: **ПРИСУТНИ:** Гласали су „за“: Аврамовић Бранко, Аксентијевић Александар, Алексић Коста, Анђелиновић Гргур Будислав др., Антонијевић Душан, Антуновић Јосип, Бабаковић Јордан, Баљић Салих, Бањац Љубомир, Бараћ Бранко др., Бенко Јосип, Бишировић Димитрије Р., Божић Милан, Борисављевић Страхинја, Брушија Радослав, Бугарски Драгутин, Буквић Александар, Буновић Милан, Велички Миладин, Видаковић Витомир, Видић Јешица др., Вошњак Богумил др., Вујић Димитрије В., Гавриловић Ото, Гајићек Карло, Главички Божидар, Господетић Фрањо, Грбић Емилијан, Даниловић Живко, Димитријевић Мита, Добровољац Милан Ј., Дрљача Бранко, Дрмел Алојзиј, Живанчевић Михаило, Ивандекић-Ивковић Мирко др., Иванишевић Петар, Иванчевић Душан, Јевремовић Драгољуб др., Јевтић Михаило Р., Јевтић Радован, Јовичић Добросав, Кандић Јовиша Р., Ковач Анте Љ., Којић Драгутин др., Краљевић Драган др., Крамер Алберт др., Кујунџић Андрија К., Кумануди Коста др., (претседава), Кунтарић Анте др., Куртовић Шукрија, Лазаревић Милован М., Лукић Петар, Макар Дако, Максимовић Божидар, Матица Павао, Милетић Владислав, Милошевић Гавро, Митровић Љубомир М., Михаиловић Светислав др., Мравље Милан, Мулалић Мустафа А., Нинковић Тришко, Остојић Ђуро др., Павлич Алојзиј, Парабушки Ђорђе, Пахерник Фрањо, Патриговић Љуба, Перић Нинко др., Петковић Милан, Петовар Ловро, Петрак Никола, Петровић Марко, Пешић Милутин, Поповић Душан, Попевић Коста др., Поповић Светислав др., Прекоршек Иван, Пустослемшек Расто, Пуцел Иван Ј., Радивојевић Лазар Љ., Радовић Саво др., Радонић Милан, Рапе Стане др., Ружић Виктор др., Савић Сава В., Савковић Илија, Санто Гавро др., Сарачевић Раденко, Селић Јоца М., Селмановић Алија, Сокић Милоје М., Соколовић Никола, Спахић Владо, Спидлер Вјекослав, Сршкић Милан др., Станић Андра, Станојевић Драгомир М., Станојевић Милутин, Степанов Миливој, Стефановић Игњат, Стијић Милан др., Стојковић Милан Ђ. др., Стошић Стаменко, Теодоровић Војислав, Толић Игњат М. др., Тонић Тодор Р., Трбић Василије, Трбојевић Урош др., Трифуновић Љубиша, Ђирић Стеван, Ђуковић Милан, Урукало Сергије, Фотрић Арса, Хајдињак Антон, Ханжек Лавослав др., Хасанбеговић Авдо др., Хрибар Никола, Христић Бора, Церер Антон, Чорбић Бранко, Шарковић Тихомир, Шега Фердо, Шифтар Стеван, Шнајдар Фрањо, Шуменковић Илија др.

Гласали су „против“: Ристо Ђокић.

Отсутни: Ађић Анте, Алиловић Шафир, Аранђеловић Јован, Ауер Људевит др., Батинић Јозо, Башић Стјепан др., Богдановић Исо, Ваљавец Стјепан, Варда Север, Васиљевић Стеван др., Вељковић Вељко, Вукићевић Богић др., Гавранчић Отон Он., Грајић Перо, Грба Милован др., Грђић Васил, Грубановић Милан, Грубер Фрањо др., Деметровић Јурај, Дервишић Ђулага, Димитријевић Хаџи Тодор, Добравић Милан С., Довезенски Јован С., Додић Александар-Така, Дошен Мирко др., Драговић Милош П., Дубоковић Јурај, Ђорђевић Владимир, Ђурић Михаило, Елеговић Иво др., Живановић Милан,

Живковић Исидор М., Живковић Негосим др., Живојиновић Душан М., Захарић Чедомир, Зељковић Бошко, Илић Срђа Милан др., Исаковић Миливоје Ђ., Исаковић Мито, Јанковић Велизар др., Јевтић Животије, Јевтић Милутин Ал., Јелић Милутин, Јеличић Божа Ц., Јеремић Живојин, Јован Андрија, Јовановић Александар, Јовановић Ђока, Јовановић Јова, Кадић Хусеин, Кајмаковић Омер, Каламатијевић Михаило Р., Катић Милош, Каћански Стеван, Кешелевић Никола др., Клинич Антон, Кнежевић Ловро, Кнежевић Стјепо др., Ковачевић Драгутин-Карло, Кожул Марко др., Коман Албин, Костић Драгутин др., Костић Милорад Ј. др., Крафт Стеван др., Крејчи Антон, Крстановић Ристо, Крстић Владимир, Крстић Захарије, Крстић Милутин, Крстић Михаило В., Крстић Симо, Квјунчић Богољуб К., Куњачић Јоаким, Куртовић Војко, Лазаревић Тодор др., Лазаревић Теодосије К., Лазаревић Филип С. др., Леушић Ђуро др., Лисавец Младен др., Лончаревић Иван др., Лончар Иван, Лончар Станко, Лукић Живан др., Максимовић Стјепан, Малачец Владо др., Маринковић Војислав др., Марјан Ђуро, Марјанац Симо, Маркић Фрањо, Марковић Велимир, Марковић Миленко др., Марковић Милорад П., Марковић Никола, Мastroвић Анте Ф., Матић Ђока Н., Мацековић Матија, Машић Марко, Метикош Милан др., Мијић Милан Ђ., Милетић Вјекослав др., Милошевић Младен П., Милутиновић Милинко Р., Милутиновић Милорад Ђ., Мисирлић Јован Т., Митровић Јован Р., Михаиловић Илија П., Мозер Ханс др., Мохорич Иван, Најдорфер Мирко, Недељковић Урош П., Никић Никола др., Никић Федор др., Никодијевић Аранђел Д., Николић Бранко др., Новаковић Тоде Ј. др., Нуић Петар др., Њамцул Ранко др., Палечек Иван др., Паранос Шпиро Ф., Перић Матеј др., Перић Миливоје Ђ., Перко Драгутин В., Петричић Живко др., Пивко Људевит др., Пиштелић Славко А. др., Погачник Виктор, Поповић Димитрије Он., Поповић

Добровоје Гер. др., Поповић Јефтимије, Поповић Милан В., Поповић Милан др., Праљак Недељко, Прека Никола, Принцип Јово, Прша Шиме др., Радонић Миљан, Рајић Тоша др., Рако Јанко др., Савић Аранђел, Секулић Милан др., Симић Милорад, Смиљанић Тома др., Спасовић Вукашин, Стажић Јосип, Стајковић Никола, Станишић Владимир, Стевановић Живојин Ар., Стевановић Милан, Степановић Милан Р., Стојадиновић Милосав др., Стрезовић Крста, Тадић Глигорије др., Теодоровић Војислав, Томић Јаков, Топаловић Милан, Торомановић Хасан, Трукуља Станко, Трпковић Ставра К., Тирић Ђорђе, Узуновић Никола, Урек Иван, Урошевић Мирко Ил., Фиданчевић Тома др., Физир Виктор, Хођера Светислав В., Цемовић Филип, Ципушевић Методије, Чорбић Бранко, Шећеров Славко др., Шелмић Драгић Н., Шиљеговић Владимир, Шурмин Ђуро др.

(После гласања).

Претседник др. Коста Кумануди: Изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 125 народних посланика. Од овога броја гласали су 124 „за“ и један „против“. (Пљескање). Према томе је законски предлог о допуни Закона о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији усвојен и коначно и на основу § 64 Устава биће упућен Сенату на даљи рад.

Данашњи дневни ред је исцрпљен. Са вашим пристанком ја ћу ову седницу закључити, а као дневни ред за идућу седницу предлажем: Утврђивање дневнога реда. Прима ли Скупштина? (Прима). Објављујем да је данашња седница закључена, а идућа сазваће се писменим путем. (Пљескање и узвици: Живео Претседник!).

Седница је закључена у 12.15 часова.

Прилози

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Одбор за проучавање законског предлога о верској настави у народним, грађанским и учитељским школама у Краљевини Југославији, завршио је поверени му посао на својој седници од 25 јула и учинио је следеће измене:

§ 1 постаје последњи т. ј. 11.

У § 1 (пређе 2) после речи: „само“ ставља се „ученицима“, а реч: „из“ брише се.

У § 2 (пређе 3) на крају првог става реч: „дотична“ брише се, у другом ставу истог параграфа

после речи: „средњим и“ уметне се реч: „по“.

У § 3 (пређе 4) у првом ставу бришу се речи: „дужан је учитељ дотичне школе заменити га, ако је исте вере. На предлог надлежне верске власти“, а ставља се: „дужна је надлежна верска власт предложити му заменика“.

У § 4 (пређе 5) у другом ставу место речи: „дотичне“ ставља се реч: „те“.

У § 5 (пређе 6) место речи: „дотичне“ ставља се „појединих“.

Одбору је част предложити Народној скупштини законски предлог са горњим изменама и допунама да га изволи у целости усвојити.

Одбор је одредно за известнога г. Душана Иванчевића.

25 јула 1933 год.

Београд

Секретар,

Душан Иванчевић, с. р.

Претседник одбора,
Васиљ Грђић, с. р.

Чланови:

Хусеин Кадић с. р., Милан Ђуковић с. р., Алојз Павлич с. р., Витомир Видаковић с. р., Салих Баљић с. р., Чедомир Захарић с. р., Јован Андрија с. р., др. Људевит Пивко с. р.

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

Краљевине Југославије

Опште Одељење

П.бр. 2640/33

25 јула 1933 године

Београд

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

Част ми је у прилогу под ./. доставити Предлог закона о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији као и Указ Његовог Величанства Краља од 22 јула 1933 године, којим сам овлашћен да овај предлог могу поднети Народном претставништву на решење.

Уједно част ми је умолити Вас, Господине Претседнице, да се овај законски предлог огласи као хитан.

Изволите примити, Господине Претседнице, и овом приликом уверење мога особитог поштовања.

(После гласања.)

Министар просвете,
Др. Раденко Станковић, с. р.

АЛЕКСАНДАР I

По милости Божјој и вољи народној

Краљ Југославије

На предлог Нашег Министра просвете, а по саслушању Нашег Министарског савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш Министар просвете да може на основу чл. 63 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решевање:

Предлог закона о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији.

Наш Министар просвете нека изврши овај Указ.

22 јула 1933 године

Плитвице.

Министар просвете,
Др. Раденко Станковић, с. р.

ЗАКОН

о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији.

§ 1
Нижи и виши течајни испит као и допунски испити могу се полагати и у приватној средњој школи (§ 58 Закона о средњим школама), и признати од стране Министра просвете кад то предлаже изасланик Министра просвете.

§ 2
Верска настава је обавезна у народним, грађанским, средњим и учитељским школама, а предаје се само из признатих вероисповести.

§ 3
Верску наставу у народним и грађанским школама код припадника своје вере изводе стални вероучитељи, месни свештеници или њихови духовни заменици. Месне свештенике или њихове заменике предлаже надлежна верска власт Банским

управама ради именовања или разрешења. Свештеницима или њиховим духовним заменицима може дотична општина доделити извесну награду.

Верску наставу у средњим и учитељским школама код припадника своје вере изводе лица која имају прописане квалификације по Закону о средњим и Закону о учитељским школама.

Надлежна верска власт за наставнике веронауке даје сагласност при постављењу.

§ 4
Ако је вероучитељ у народним и грађанским школама службено или на који други начин спречен да врши своју вероучитељску дужност, дужан је учитељ дотичне школе заменити га, ако је исте вере. На предлог надлежне верске власти ова замена може бити стална.

Ако се надлежна верска власт не побрине за верску обуку у народним и грађанским школама и ако не поднесе потребне предлоге за наименовање вероучитеља онда ће на молбу заинтересованих родитеља Банска управа и Министарство просвете издати потребне наредбе.

У народним и грађанским школама могу се поставити и посебни учитељи вере, ако у тим школама има најмање 20 часова недељно рачунајући најмање по 20 ученика у сваком разреду или одељењу. Све учитеље вера поставља Министар просвете из редова оних кандидата који су свршили богословске науке, а које му предложи надлежна верска власт. У средњим и учитељским школама постављаће се стални вероучитељи само онда када има довољан број часова недељно за тај предмет, иначе се постављају хонорарни наставници.

§ 5

Наставници веронауке, било да су са чиновничким својством или без њега, дужни су у своме школском раду, као и сви остали наставници, држати се школских Закона и наредба, а напосе школског и наставног реда.

Наставнике веронауке у народним и грађанским школама Министар просвете може на предлог Банске управе, разрешити вероучитељске дужности ако њихов рад у школи не одговара педагошко-методским начелима или ако њихово држање у школи и ван школе није у складу са општим циљем дотичне школе. О оваквом свом решењу известиће Министар просвете увек и надлежну верску власт.

§ 6

Наставни план и програм из веронауке прописује Министар просвете у споразуму са врховним претставништвом дотичне вероисповести у Краљевини Југославији (за католике: Претседништво бискупских конференција), а по саслушању Главног просветног савета.

§ 7

Супленте веронауке стручни део професорског испита за средње школе (§ 73 Закона о средњим школама) полагаће по програму који су дужне црквене власти предложити као и испитиваче за тај део испита Министру просвете.

Вероучитељи у народним школама полагаће стручни посебни вероучитељски државни испит по § 5 Закона о изменама и допунама Закона о народним школама, а вероучитељи грађанских школа по § 45 Закона о грађанским школама.

§ 8

Једанпут у години претставник надлежне верске власти може прегледати извођење наставе веронауке.

§ 9

Премештаји вероучитеља врше се на овај начин:

1) за премештај по молби у друге дијецезе дужан је молилац да приложи сагласност своје верске власти;

2) за премештај по молби и потреби службе у истој дијецези није потребна сагласност верске власти;

3) за премештај по потреби службе у другу дијецезу Министар просвете прибавиће сагласност верске власти обе дијецезе;

4) премештај, отпуштање и пензионисање по утврђеној кривици од стране Министарства просвете врши се по Закону о чиновницима.

§ 10

Одредбе за вршење ученичких верских дужности прописане Министар просвете у споразуму са надлежном верском влашћу.

§ 11

Чисто ученичка удружења не могу бити на основи племенској и верској. Ван школе ученици могу бити чланови верских удружења своје верске заједнице само за неговање религијских осећања и моралне науке.

§ 12

Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија када се обнародује у „Службеним новинама“.

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БЕОГРАД

Одбор за проучавање Законског предлога о Југословенском националном храму спроводи Народној скупштини тај пројекат с предлогом да би се уважио а са разлога:

1 — Што ће се легендарном крају наше нације Црној Гори дати морално признање за свавитешка дјела њених синова, која су симболизирана у Ловћену-вису, који је кроз вјекове био слободно национално жариште;

2 — Што ће се тим манифестовати југословенски осјећај, јер у врху Ловћена почива наш највећи геније Његош, који је прије сто година сањао о ономе што је праунук Великог Војда Карађорђа, којему је Вожд посветио бисер чојства и јунаштва „Горски Вијенац“, наш велики Владар Александар I извео и остварио;

3 — Што је Ловћен кључ Јадрана, а кад тај кључ Јадрана добије признање од нашег југословенског Парламента, онда је јасно цијеломе свијету са каквим мислима и осјећајима задојени смо ми према нашој обали и нашем мору;

4 — Што ће се овим Законом дати материјална могућност да синови Црне Горе култивирају то национално жариште, и да на привредном туристичком пољу створе од њега центар, те се покажу достојни потомци славних отаца, који су надчовечанским напорима задивљавали свијет и били опјевани од свих наших и страних великана.

За известиоца одређен је г. Гавро Милошевић, народни посланик.

Претседник,

Др. Стијепо Кнежевић с. р.

Потпретседник,

Ловро Петовар с. р.

Секретари,

Анте Ковач с. р.

Хусеин Кадих с. р.

Чланови:

Гавро Милошевић с. р., Хаџи Тодор Димитријевић с. р., Душан Иванчевић с. р., Јован Довезенски с. р., Рад. П. Брушија с. р., др. Саво Радовић с. р., Коста

Алексић с. р., др. Младен Лисавац с. р., Милан

Мравље с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

г.г. Хаџи-Тодора Димитријевића и другога, госп. Министру саобраћаја о продужењу уговора „А. Д. Радио-Београд“.

Господине Министре,

У часопису „Радио-Велт“, број 29 од 15 јула ове године, на страни 925 објављено је да је У-права пошта у Југославији поверила друштву Маркони изградњу емисионе радио станице од 40 КВ.

Како друштво Маркони стоји иза друштва „А. Д. Радио-Београд“, које је поднело Вама, господине Министре, молбу за продужење уговора те је на тај начин створена могућност да се продужи садашње несомнено стање помоћу једног формалног решења,

то нам је част, господине Министре, да Вас умолимо за одговор на следећа питања:

1 — Да ли поменута вест одговара истини?

2 — Ако ова не одговара истини, шта мисли господин Министар да уради по предмету продужења уговора „А. Д. Радио-Београд“ које је у више махова прекршило уговорне обавезе и коме је због тога престала да важи концесија на дан 4-II-1933 год.?

3 — Шта господин Министар намерава учинити по претставци једне домаће групе, „Задруге југословенских радиофониста“, која је поднела господину Министру конкретне и исцрпне предлоге о изградњи радиофонске мреже и службе у целој земљи и предала ове предлоге господину Министру 27-IV-1933 год.?

4 — Да ли господин Министар сматра опортуним да радиофонску службу повери страном друштву или домаћој групи „Задрузи југословенских радиофониста“?

Ако господин Министар сматра за потребно да од нас потражи ближе информације по овом

предмету стављамо се на расположење да их дамо приликом одговора на ову интерпелацију.

Примите, господине Министре, и овом приликом изразе нашег особитог поштовања.

У Београду, 25 јула 1933 год.

Народни посланици: Хаџи-Тодор Димитријевић с. р., Јован С. Довезенски с. р., Душан М. Живојиновић с. р., Риста Ђокић с. р., Максим Тешић с. р., нечитак потпис, М. П. Марковић с. р., Михаило В. Крстић с. р., Стаменко Стошић с. р., Теодосије Лазаревић с. р., др. Костић с. р., Милан А. Божич с. р., Милан Петковић с. р., Драг. Бугарски с. р., Младен Милошевић с. р., Добра Јовичић с. р., др. Влада Станишић с. р., инж. Вељко Вељковић с. р., Игњат Стефановић с. р., Милан Добровић с. р., Антон Церер с. р., Милadin Величковић с. р., Јакша Томић с. р., Крејчи с. р., др. Глиша Тадић с. р., др. Поповић с. р., Бора Христић с. р., Милоје Сокић с. р., Зарија Крстић с. р., Михаило Јевтић с. р., Милутин Јевтић с. р., Миланко Милутиновић с. р., Милорад Симић с. р., др. Стане Рапе с. р., Душан Антонијевић с. р., др. Драг. Костић с. р., Недељко Праљак с. р., Тодор Томић с. р., Анте Ковач с. р., Милан Мравље с. р., Павлич Лојзе Јан с. р., Јордан Бабаковић с. р., Мита Димитријевић с. р., Расто Пустослемшек с. р., Милан Живановић с. р., др. Драган Краљевић с. р., потпис нечитак, Н. Марковић с. р., Д. Бешировић с. р., Влада Спахић с. р., Јовиша Р. Кандић с. р., М. Петровић с. р., Хаџи Љуба Патрговић с. р., Жив. Јефтић с. р., Станко Тркуља с. р., Стјепан Бркић с. р., Андрија Јован с. р., Лулић Петар с. р., Душан Иванчевић с. р., Никола Соколовић с. р., инж. Фердо Шега с. р., Васиљ Грђић с. р., Крста Стрезовић с. р., Раденко Сарачевић с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

др. Николе Никића и другога, народних посланика на господина Министра унутрашњих дела о полицијској забрани Претстојништва градске полиције у Вараждину распарчавања књиге „Говори и интерпелације народних посланика Народног сељачког клуба у Народној скупштини“.

Господине Министре,

Добар дио наших говора и интерпелација, које смо поднели и изrekli у Народној скупштини, скупили смо у књигу, коју је издао накладни завод Типографија у Загребу.

Државно тужиоштво у Загребу, тај једини меродавни орган, допустило је распарчавање ове књиге.

Противно томе Претстојништво градске полиције у Вараждину одузима ту књигу од књижара и брани њезино распарчавање, како то доказује случај са књижарима Иваном Мојером и Срећком Хартманом, којима је полиција одузела по 15 комада ове књиге.

По духу једног режима врло је карактеристично колико он цени слободу мисли и штампе, поготово како се он односи спрам говора и ин-

терпелација изречених од стране народних посланика у Народној скупштини.

Ужасно је, када један орган полиције у пркос одредби државног тужиоштва на своју руку и противзаконито ускрађује публицитет говорима народних посланика, јер то показује да рад Народне скупштине стоји под контролом Ваших органа мјесто да Народна скупштина контролира целокупну државну управу.

Поводом изложенога питамо Вас, господине Министре:

1 — Да ли Вам је познато да Претстојништво градске полиције у Вараждину конфискује књигу о нашим говорима и интерпелацијама у Народној скупштини и ако је оно по државном тужиоштву у Загребу допуштено?

2 — Шта мислите предузети да се ова срамота по наш парламентарни режим одмах уклони

и говорима народних посланика изреченим у Народној скупштини прибави Уставом загарантована јавност.

Изволите, господине Министре, и овом приликом примити уверење нашег особитог поштовања.

г. Хусеина Кадића, народног посланика, на господина Министра правде, о укидању Устава Исламске верске заједнице

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

г. Хусеина Кадића, народног посланика, на господина Министра правде, о укидању Устава Исламске верске заједнице

Господине Министре, Приликом прошлогодишње као и овогодишње буџетске дебате у Народној скупштини (5 марта 1932 године и 15 марта 1933 године), ја сам изнио и указао на неправилности и неправде које су учињене муслиманском дјелу нашега народа при доношењу и у живот спровођењу Устава И. В. З. На основу тих непобитних чињеница тражио сам, да се Устав И. В. З. стави ван снаге и да се донесе уредба, по којој ће се привремено управљати пословима И. В. З. преко људи народног поверења, а до израде и доношења новог Устава И. В. З. кога би израдили претставници муслимана бирани слободном вољом народа. На тај начин би се једино могло управљати пословима И. В. З. искључиво у интересу целине И. В. З. а тиме у интересу и шире наше националне заједнице, а не као данас под режимом воље појединаца и појединих котерија које се налазе у врховима управе И. В. З. Моја излагања и моја тражења да се Устав И. В. З. стави ван снаге, одраз су жеља и тражења читавог муслиманског дјела нашег народа, осим једино оних, који су наметнути муслиманима у данашњој управи послова И. В. З.

Да би ови наметнути функционери И. В. З. ма на који начин показали своју политичку активност и ваљда своју благодарност за добивене положаје, они преко чисто верских органа увлаче партијску политику у И. В. З. Тако председник Улема меџлиса у Сарајеву г. Салем Муфтић под бр. 1649/33 од 25 маја 1933 године издаје званично решење Улема меџлиса свима муфтијствима и свима вакуфским поверенствима на подручју сарајевског Улема меџлиса по коме се свима верским службеницима званично одобрава отсуство ради присуствовања једном партијско-политичком збору. То је у супротности са свима законским прописима па и штетно деловало и на све политичке присташе.

Господине Министре, својевремено кад је именовано прво Вакуфско веће и када су добронамерни искрени исламски пријатељи и национални радници жељели да доведу на чело Вакуфске управе за претседника већа једног истакнутог културног, просветног и националног правог исламског радника, тада је г. Салем Муфтић у име створене већине одговорио писмено овима ово: „Предложу лиму листу за избор Претседништва и чланова Одбора у Вакуфском вијећу не можемо усвојити, јер би прво бирањем др. Хасанбеговића, који данас заузима једно од највиших места пол. чинов-

25 јула 1933 године

Београд.

Народни посланици:

Др. Никола Никић с. р., др. Фрањо Грубер с. р., др. Иван Лончаревић с. р., Ловро Кнежевић с. р., Стјепан Ваљаец с. р.

ника (подбан у Сарајеву), Претседником вијећа баш сами ми потврдили оправданост приговора што их трубе непријатељи данашњег стања у Вакуфу, наиме, да ту нема никакове аутономије нити слободног рада, него да је све по диктату власти и т. д.”

И док је г. Муфтић и његова већина онда овако резоновала када се радило о човеку који има пун ослон и глас међу муслиманима, данас на челу Вакуфског вијећа стоји један пол. чиновник (подбан у Сарајеву) а дужност главног функционера Вакуфске управе, Вакуфског директора, врши један такођер активни пол. чиновник начелник Краљ. Банске управе у Сарајеву.

Да би све то постигло кулминацију самозваног и самовољног приказивања тобожњег задовољства муслимана према наметнутој верској и Вакуфској управи, члан Вакуфског вијећа и рефлектант за претседника тога тијела г. др. Карамехмедовић самовољно искоришћујући прилику на једном политичком збору неовлаштено у име муслимана хвали наметнуту Вакуфску управу и благодари људима који су укинули Вакуфску самоуправу и онемогућили учешће муслимана у пословима своје верске и Вакуфске управе.

Господине Министре,

Да ли Вам је као врховном органу по прописима Устава И. В. З. ово све познато?

Ако јесте, чиме правдате уношење политике у чисто верске послове, што је у супротности са Уставом И. В. З. и са свима законским прописима.

Ако Вам није познато што мислите, господине Министре, подузети да очистите функције у И. В. З. од политичких шићарција како би се сачувао углед и достојанство вјерских и вакуфских установа?

Мислите ли, господине Министре, још у овом заседању поднети законски предлог о укидању Устава И. В. З. у смислу мојих тражења?

Молим Вас, господине Министре, да ми на ову интерпелацију изволите одговорити усмено у једној од наредних седница у Народној скупштини.

Примите, господине Министре, и овом приликом уверење о мом дубоком поштовању.

26 јула 1933 године,

Београд.

Хусеин Кадић с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Светислава Хоћере, народног посланика, на г. др. Ђорђевића Милорада, Министра финансија, због изузимања малопродаваца дувана из Закона о радњама.

Закон о радњама наређује груписање и организовање трговаца и занатлија свих редова и назива. Законодавац доношењем овог Закона имао је намеру да груписањем људи истог занимања омогући стварање разних фондова, из којих ће се изнемогли и материјално пропали у крајњој нужди помоћи.

Тачка 4 § 1 овог Закона овлашћује Министра финансија да у заједници са Министром трговине и индустрије може изузети озвесне гране пословања овог Закона. Ово овлашћење примењено је према малопродавцима дувана из непознатих нам разлога, њима је одузета могућност удруживања на основу Закона о радњама, ма да је то њима најпотребније, јер је међу њима највећи део ратних инвалида, удовица и сиромашних грађана који немају никаквог обезбеђења, те у случају болести и смрти утроше цео свој обртни капитал, те после падају на терет државе и друштва.

Управа монопола не придржава се Правилника о малопродаји дувана и даје дозволе онима, којима то не треба, и који су и без тога обезбеђени. Тако је дата у Загребу дозвола и за малопродају дувана једном чиновнику загребачке Берзе, коју је он уступио другом лицу под закуп (Аутоматском бифеу „Квисисана“). Појавом ове

малопродавнице у поменутом бифеу обуставиле су рад најближе четири малопродавнице дувана, и тиме остале без хлеба четири породице.

У интересу ратних инвалида, ратних удовица и сиротиње који се баве продајом дувана, слободан сам ставити Вам следећа питања:

1 — Мислите ли дозволити малопродавцима дувана да створе принудно Удружење на основу прописа Закона о радњама?

2 — Када ће Управа монопола донети нови пројектовани Правилник о немогућности интервенције разних личности са стране због чијег тражења исправан чиновник често пута долази у незгодан положај.

3 — Мислите ли наредити ревизију издатих дозвола за малопродају дувана, те да се одузму оним лицима која су исте тражили ради спекулације и трговине.

Молим, да ми на ову интерпелацију изволите одговорити усмено у Народној скупштини.

22 јула 1933 год.

Београд.

Интерпелант,

Светислав Хоћера,

народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

г. Бранка Аврамовића, народног посланика, на г. Министра војске и морнарице, г. Министра шума и руда и г. Министра саобраћаја, — о раду у руднику угља у Врднику, Срез иришки

Господине Министре,

Част ми је умолити Вас да ми у Народној скупштини одговорите на следећу интерпелацију:

1 — У Врднику, Срез иришки, постоји државни рудник са врло лепим радничким колонијама. Тај рудник ради свега по неколико дана у месецу, највише 8—9 дана, тако да радници који се налазе са многобројним породицама формално гладују.

2 — Министарство саобраћаја редуцирало је своје наруџбе са тога државног рудника и тако је учињена неправда овом крају где се рудник налази а нарочито радничким породицама које гладују. Наружбе се врше из приватних рудника.

3 — Овај рудник налази се као једини на северу наше Отаџбине и државни национални и стратегијски разлози (одбрана земље) диктују, да се овај рудник безусловно мора одржати и прибавити му довољно наруџби те да би се руднички објекти и окна из којих се вади угаљ одржали.

4 — Надам се да ћете, господине Министре, све и сва подузети да се стаје на државном руднику поправи, те Вас молим да ми у Скупштини одговорите шта намерава одмах предузети.

За ову интерпелацију молим хитност и право првенства испред осталих.

Београд, 26 јула 1933 год.

Бранко Аврамовић с. р.

народни посланик.

УСВОЈЕНИ АМАНДМАНИ

у Закону о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у Краљевини Југославији.

Амандман први.

У § 2 место „изводе” да се стави „врше”.

веронауке у народним и грађанским школама може Министар просвете...”

Амандман други.

Свршетак друге алинеје у § 3 да гласи овако: „онда ће на молбу заинтересованих родитеља банска управа за народне и Министарство просвете за грађанске школе издати потребне наредбе”.

Амандман пети.

§ 11 да дође после § 5.

Амандман трећи.

§ 3 трећа алинеја има да гласи овако: „У народним и грађанским школама могу се поставити и посебни учитељи вере са правом напредовања учитеља основне школе ако у тим школама...”

Амандман шести.

Садашњи § 6 став први да гласи овако: „Супленти веронауке полагаће стручни део професорског испита за средње школе (§ 73 Закона о средњим школама) по програму, који утврђује Министар просвете, а који, као и испитиваче за тај део програма, предлажу црквене власти.

Амандман четврти.

У § 4 да се узме овај ред речи: „наставнике

Амандман седми.

У § 7 место „извођење” да се стави „вршење”.

ШТАМПАРСКА ГРЕШКА

У 52 састанку омашком је унето да су за Закон о ликвидацији аграрне реформе гласали и народни посланици г.г. Мита Димитријевић и

Ђорђе Парабућски, што не стоји, пошто су били отсутни.

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

REDOVAN SAZIV

ZA 1932/33 GODINU

KNJIGA VII

OD LVI DO LVIII REDOVNOG SASTANKA

OD 17 OKTOBRA DO 19 OKTOBRA 1933 GOD.

BEOGRAD

Za Narodnu štampariju Mirko Drobac Poenkareova ul. 24 — Telefon 24-334

1 9 3 3

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

BEĐOVAN SAZIV
ZA 1935/36. GODINU

KNJIGA VII

OD LVI DO LVIII BEĐOVNOG SAŠTANKA

OD 17 OKTOBRA DO 19 OKTOBRA 1935. GOD.

BEĐGRAD

Za Narodnu štampariju Mirko Drobac Poenkarova ul. 24 — Telefon 24-334

1 9 3 3

Pretsedništvo Narodne skupštine

Pretsednik

Dr. KOSTA KUMANUDI

Potpredsednici:

DRAGUTIN-KARLO KOVAČEVIĆ

Dr. AVDO HASANBEGOVIĆ

Dr. KOSTA POPOVIĆ

Sekretari:

Dr. DRAGOLJUB JEVREMOVIĆ

DRAGOMIR M. STANOJEVIĆ

ANTE LJ. KOVAČ

MILAN MRAVLJE

GAVRO MILOŠEVIĆ

Narodni poslanici

Avramović Branko, Adić Ante, Aksentijević Aleksandar, Aleksić Kosta, Alilović Saćir, Anđelino-
vić Grgur-Budislav dr.; Antonijević Dušan, Antunović Josip, Arandelović Jovan, Auer Ljudevit dr.;

Babamović Jordan, Baljić Salih, Banjac Ljubomir, Barać Branko dr.; Batinić Jozo, Bačić Stjepan
dr.; Benko Josip, Beširović Dimitrije R., Bogdanović Iso, Božić Milan, Borisavljević Strahinja, Brkić Stje-
pan, Brušija Radoslav, Bugarski Dragutin J., Budišin Stevan, Bukvić Aleksandar, Bunović Milan;

Cemović Filip, Centić Juraj dr., Cerer Anton, Cipušević Metodije;

Ćirić Đorđe, Ćirić Stevan, Ćuković Milan;

Čorbić Branko, Čohadžić Hazim;

Davidović Vitomir, Danilović Živko, Demetrović Juraj, Dervišić Dulaga, Dimitrijević Mita, Dimi-
trijević Hadži-Todor, Dobrović Milan S., Dobrovoljac Milan J., Dovezenski Jovan S., Dodić Aleksandar
Taka, Došen Mirko dr., Dragović Miloš P., Drljača Branko, Drmelj Alojzija, Duboković Juraj;

Dokić Risto, Đorđević Vladimir, Đurić Mihailo;

Elegović Ivo dr.;

Fidančević Tomislav dr., Fizić Viktor, Fotirić Arsa;

Gavrancić Oton dr., Gavrilović Branislav, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Glavički Božidar, Go-
spodnetić Franjo, Grajić Pero, Grba Milovan dr., Grbić Emilijan, Grdić Vasilj, Grubanović Milan, Gruber
Franjo dr.;

Hajdinjak Anton, Hanžek Lavošlav dr., Hasanbegović Avdo dr., Hodera Svetislav V., Hribar Ni-
kola, Hristić Bora;

Ivankić-Ivković Mirko dr., Ivanišević Petar, Ivančević Dušan, Ilić Srđa Milan dr., Isaković Mi-
livoje Đ., Isaković Mito;

Janković Velizar dr., Jevremović Dragoljub dr., Jevtić Životije, Jevtić Milutin Al., Jevtić Mihailo
R., Jevtić Radovan, Jelić Milutin, Jeličić Boža C., Jeremić Živojin, Jovan Andrija, Jovanović Aleksan-
dar, Jovanović Đoka, Jovanović Jova, Jovičić Dobroslav;

Kadić Husein, Kajmaković Omer, Kalamatijević Mihailo R., Katić Miloš, Kačanski Stevan, Ke-
šeljević Nikola dr., Klinc Anton, Knežević Lovro, Knežević Stjepo dr., Kovač Ante Lj., Kovačević Dra-
gutin-Karlo, Kožulj Marko dr., Kojić Dragutin dr., Koman Albin, Kostić Dragutin dr., Kostić Milorad J.
dr., Kraljević Dragan dr., Kramer Albert dr., Kraft Stevan dr., Krejči Anton, Krstanović Risto, Krstić Vla-
dimir, Krstić Zarije S., Krstić Milutin, Krstić Mihailo V., Krstić Simo, Kujundžić Andrija K., Kujundžić Bo-
goljub K., Kumanudi Kosta dr., Kuntarić Ante dr., Kunjašić Joahim, Kurtović Vojko, Kurtović Šukrija;

Lazarević Milovan M., Lazarević Todor dr., Lazarević Teodosije K., Lazarević Filip S. dr., Leušić
Đuro dr., Lisavac Mladen dr., Lončarević Ivan dr., Lončar Ivan, Lončar Stanko, Lukić Živan dr., Lulić
Petar;

Makar Dako, Maksimović Božidar, Maksimović Stjepan, Malančec Vlado dr., Marinković Voji-
slav dr., Marjan Đuro, Marjanac Simo, Markić Franjo, Marković Velimir Ž., Marković Milenko dr., Mar-
ković Milorad P., Marković Nikola, Mastrović Ante F., Matica Pavao, Matić Đoka N., Maceković Ma-
tija, Mašić Marko, Metikoš Milan dr., Mijić Milan Đ., Miletić Vjekoslav dr., Miletić Vladislav, Miloše-
vić Gavro, Milošević Mladen P., Milutinović Milinko R., Milutinović Milorad Đ., Misirlić Jovan T., Mitrović
Jovan R., Mitrović Ljubomir M., Mihailović Ilija P., Mihailović Svetislav dr., Mozer Hans dr., Mohorić
Ivan, Mravlje Milan, Muhaljić Mustafa A;

Nedeljković Uroš P., Nikić Nikola dr., Nikić Fedor dr., Nikodijević Arandel D., Nikolić Branko dr., Ninković Tripko, Novaković Tode dr., Nuić Petar dr;

Njamcul Ranko dr.;

Ostojić Duro dr.;

Pavlič Alojzij, Palaček Ivan dr., Parabučki Đorđe, Paranos Špiro F., Pahernik Frano, Patrno-
gić Ljuba, Perić Matej dr., Perić Milivoje D., Perić Ninko dr., Perko Dragutin V., Petković Mi-
lan, Petovar Lovro, Petrak Nikola, Petričić Živko dr., Petrović Marko, Pešić Milutin, Pivko Ljudevit dr.,
Pištelić Slavko A. dr., Pogačnik Viktor, Popović Dimitrije On. Popović Dobrivoje Ger. dr., Popović Du-
šan, Popović Jeftimije, Popović Kosta dr., Popović Milan V., Popović Milan dr. Popović Svetislav dr.,
Praljak Nedeljko, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Princip Jovo, Prša Šime dr., Pustoslemšek Rasto, Pucelj
Ivan J.;

Radivojević Lazar Lj., Radić Ivan, Radović Savo dr., Radonjić Milan, Radonjić Miljan, Rajić To-
ša dr., Rako Janko dr., Rapčević Stane dr., Rorbaher Julijan dr., Ružić Viktor dr.;

Savić Arandel P., Savić Sava V., Savković Ilija, Santo Gavro dr., Saračević Radenko, Sekulić Mi-
lan dr., Selić Joca M., Selmanović Alija, Simić Milorad, Smiljanić Toma dr., Sokić Miloje M., Sokolović
Nikola, Spasović Vukašin, Spahić Vlado, Spindler Vjekoslav, Srškić Milan dr., Stažić Josip, Stajković Ni-
kola, Stanić Andra, Stanišić Vladimir dr., Stanojević Dragomir M., Stanojević Milutin, Stevanović Živo-
jin A., Stevanović Milan, Stepanov Milivoj, Stepanović Milan R., Stefanović Ignjat, Stijić Milan dr., Sto-
jadinović Miloslav dr., Stojković Milan D. dr., Stošić Stamenko, Strezović Krsta;

Šarković Tihomir, Šega Ferdo, Šelmić Dragić N., Šečerov Slavko dr., Šiljegović Vladimir, Šiftar
Stevan, Šnajdar Franjo, Šumenković Ilija dr., Šurmin Đuro dr.;

Tadić Gligorije dr., Teodorović Vojislav, Tešić Maksim, Tolić Ignjat M. dr., Tomić Jakob, Tonić
Todor R., Topalović Milan, Toromanović Hasan, Trbić Vasilije, Trbojević Uroš dr., Trifunović Ljubiša,
Trkulja Stanko, Trpković Stavra K.;

Uzunović Nikola, Urek Ivan, Urošević Mirko P., Urukalo Sergije;

Valjavec Stjepan, Varda Sever, Vasiljević Stevan dr., Veličković Miladin, Veljković Veljko, Vi-
daković Vitomir, Vidić Ješa dr., Vidović Bogdan dr., Vošnjak Bogumil dr., Vujić Dimitrije V., Vukićević
Bogić dr.;

Zaharić Čedomir, Zeljković Boško, Zemljić Jakob;

Živanović Milan, Živančević Mihailo, Živković Isidor M., Živković Negosim dr., Živojinović Du-
šan M..

Ministarski savet

- Prešednik Ministarskog saveta **dr. Milan Srškić;**
Ministar bez portfelja **dr. Albert Kramer;**
Ministar socijalne politike i nar. zdravlja **Ivan Pucelj;**
Ministar bez portfelja **dr. Hamdija Karamehmedović;**
Ministar bez portfelja **dr. Dragutin S. Kojić;**
Ministar trgovine i industrije **dr. Ilija Šumenković;**
Ministar pravde **Božidar Maksimović;**
Ministar bez portfelja **dr. Budislav Grgur Anđelinović;**
Ministar saobraćaja **Lazar Radivojević;**
Ministar vojske i mornarice armijski deneral **Dragomir Ž. Stojanović;**
Ministar šuma i rudnika **Pavao Matica;**
Ministar finansija **dr. Milorad Dorđević;**
Ministar gradevina **dr. Stjepan Srkulj;**
Ministar inostranih poslova **Bogoljub Jevtić;**
Ministar unutrašnjih poslova **Živojin Lazić;**
Ministar prosvete **dr. Radenko Stanković;**
Ministar za fizičko vaspitanje naroda **dr. Lavoslav Hanžek;**
Ministar poljoprivrede **dr. Ljubomir Tomašić.**

